

โครงการการประเมินและสังเคราะห์สถานภาพ
องค์ความรู้การวิจัยวัฒนธรรมในประเทศไทย

อัตลักษณ์และความหลากหลายทางชาติพันธุ์ : ภาคใต้

วิจิตร ศรีสุวิธานนท์
อาภรณ์ อุกฤษณ์

งานวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจาก
สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ
กระทรวงวัฒนธรรม
ประจำปีงบประมาณ 2547

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
สรุปรายงานโครงการประเมินและสังเคราะห์สถานภาพองค์ความรู้การวิจัย วัฒนธรรมในประเทศไทย : กรณีภาคใต้	ก - จ
บรรณานุกรมและบรรณนิทัศน์อัตลักษณ์และความหลากหลายทางชาติพันธุ์.....	1- 42

สรุปรายงานโครงการประเมินและสังเคราะห์สถานภาพ องค์ความรู้การวิจัยวัฒนธรรมในประเทศไทย : กรณีภาคใต้

1. บทนำ

งานศึกษาค้นคว้าวิจัยทางวัฒนธรรมของภาคใต้เริ่มดำเนินการมาตั้งแต่ก่อน ปี พ.ศ.2530 สถาบันการศึกษาของภาคใต้อันได้แก่ มหาวิทยาลัยต่าง ๆ โดยเฉพาะมหาวิทยาลัยทักษิณ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ รวมทั้งวิทยาลัยครูอีก 5 แห่ง เป็นสถาบันหลักขณะนั้นได้ดำเนินการภายใต้การสนับสนุนทุนจากสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ ทุนจากภายในสถาบัน และจากความสนใจส่วนบุคคล การดำเนินงานศึกษาค้นคว้าวิจัยที่ว่านี้ แต่ละแห่งขาดการเชื่อมโยง ทั้งโจทย์หรือปัญหาการวิจัย ระเบียบวิธีการวิจัย รวมทั้งการนำการวิจัยไปใช้ ทั้งนี้เพราะเป็นงานที่ต่างสถาบันและต่างคนต่างทำ ขาดการตรวจสอบและประเมินผลอย่างจริงจัง ผลงานวิจัยที่ปรากฏในช่วงเวลาดังกล่าวจึงเป็นผลงานที่ไม่อาจบ่งบอกได้อย่างชัดเจนว่ามีคุณภาพหรือคุ้มกับการลงทุน ลงแรงหรือไม่ งานส่วนใหญ่ถูกเหมารวมว่าอ่อนด้อยทั้งรูปแบบ วิธีดำเนินการวิจัย และเนื้อหา สาธาระ แต่อย่างไรก็ตามต้องยอมรับว่าผลงานดังกล่าวเป็นบันไดหรือรากฐานสำคัญของการวิจัยด้านวัฒนธรรมภาคใต้ในเวลาต่อมา

ภายหลังจากปี พ.ศ.2530 เป็นต้นมา งานศึกษาค้นคว้าวิจัยด้านวัฒนธรรมของภาคใต้ได้รับความสนใจเพิ่มมากขึ้นตามลำดับ คณะอนุกรรมการวิจัยวัฒนธรรมภาคใต้ อันเป็นอนุกรรมการภายใต้การดำเนินงานของสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งต่อการกำหนดแนวทางการวิจัยทางด้านนี้ ประกอบกับการที่มหาวิทยาลัยต่าง ๆ ในภาคใต้ได้เปิดสอนระดับบัณฑิตศึกษาโดยเฉพาะสาขาไทยคดีศึกษาและสาขาอื่น ๆ เพิ่มมากขึ้น ทำให้ผลงานการศึกษาค้นคว้าวิจัยทางวัฒนธรรมของภาคใต้เกิดขึ้นตามมาเป็นจำนวนมาก ผลงานดังกล่าวได้สร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรม ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาและให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับปัญหาวัฒนธรรมต่าง ๆ อย่างหลากหลาย แต่ความรู้ดังกล่าวยังอยู่ในสภาพกระจัดกระจาย อีกทั้งยังมีข้อขัดแย้งและมีความเข้าใจที่แตกต่างกันอยู่ไม่น้อย ทั้งนี้เพราะยังขาดการประมวลและสังเคราะห์ภาพรวมขององค์ความรู้เหล่านั้น จึงทำให้ยากต่อการพัฒนา งานศึกษาค้นคว้าวิจัยวัฒนธรรมในอนาคตเพื่อต่อยอดความรู้ให้เกิดพลังทางความคิดและเป็นสติแก่สังคมได้อย่างแท้จริง อีกทั้งทำให้งานศึกษาค้นคว้าวิจัยทางวัฒนธรรมของภาคใต้จำนวนมาก ยังคงมีเนื้อหาซ้ำซ้อนกันอยู่ และไม่สามารถพัฒนาวิธีวิทยาในการศึกษาได้ทันการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมที่นับวันจะเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วยิ่งขึ้นด้วย สำหรับกรณีของวิธีวิทยาในการศึกษาหรือแนวคิดทฤษฎีที่แตกต่างหลากหลาย ซึ่งอาจจะขัดแย้งหรือไปกันได้บ้างก็อยู่ในลักษณะที่ไม่เข้าใจได้อย่างเป็นหมวดหมู่ชัดเจน ในส่วนนี้จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องพัฒนาควบคู่

ไปเช่นกัน นอกจากนี้เมื่อพิจารณาถึงสภาพการณ์ในปัจจุบันที่ความสนใจต่อการประยุกต์ใช้ วัฒนธรรมกับการพัฒนาในด้านต่าง ๆ เช่น เศรษฐกิจ การเมือง การสาธารณสุขและการเกษตร เป็นต้น ได้ขยายตัวอย่างกว้างขวาง ซึ่งต่างก็มีความต้องการที่จะใช้ความรู้จากการศึกษาค้นคว้าวิจัย ด้านวัฒนธรรมที่มีมาก่อนเป็นพื้นฐาน แต่เนื่องจากขาดการประมวลองค์ความรู้ ขาดความรอบรู้ใน แนวคิด ทฤษฎีและวิธีวิทยา จึงเป็นปัญหาอุปสรรคต่อการนำความรู้และข้อค้นพบทางวัฒนธรรม ไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาด้านต่าง ๆ ให้มีพลังได้อย่างแท้จริง

ในช่วงระยะเวลา 10 ปีที่ผ่านมาหากประมวลงานศึกษาค้นคว้าวิจัยที่เกี่ยวกับวัฒนธรรม ของภาคได้พบว่ามีผลงานไม่น้อยกว่า 1,000 ชื่อเรื่องคาดว่าน่าจะมีเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ ผลงาน เหล่านี้นอกจากมีประโยชน์ต่อการพัฒนาประเทศแล้ว ยังเป็นสิ่งที่ล้ำคุณค่าของผลงานที่ผสมผสาน ภูมิปัญญาท้องถิ่น ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงศักยภาพบนฐานความเป็นท้องถิ่นที่ชัดเจนอีกด้วย แต่สภาพความเป็นจริงในปัจจุบันมีข้อมูลชี้ให้เห็นว่า โดยทั่วไปแล้วงานศึกษาค้นคว้าวิจัยทาง วัฒนธรรมมักจำกัดอยู่ในวงแคบทั้งผู้ทำและผู้ใช้ประโยชน์ อีกทั้งไม่เอื้อต่อการนำไปใช้ประโยชน์ เชิงลึก จากสภาพปัญหาดังกล่าว การประเมินและสังเคราะห์สถานการณ์ภาพองค์ความรู้การวิจัยวัฒนธรรม ในประเทศไทย : กรณีภาคใต้จึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง ทั้งนี้นอกจากเป็นพื้นฐานในการพัฒนา การศึกษาค้นคว้าวิจัยทางวัฒนธรรมของภาคใต้และมีประโยชน์ต่อการพัฒนาท้องถิ่นแล้ว ยังเป็น การพัฒนาองค์ความรู้ของสังคมไทย เป็นเครื่องมือการเรียนรู้ของนักวิชาการ ประชาชน ท้องถิ่น และผู้บริหารสถานศึกษาวิจัยอีกด้วย

วัตถุประสงค์

1. เพื่อรวบรวมและประมวลจัดทำบรรณานุกรม และบรรณนิทัศน์งานศึกษาค้นคว้าวิจัย วัฒนธรรมของภาคใต้
2. เพื่อสังเคราะห์องค์ความรู้ด้านเนื้อหา และสังเคราะห์วิธีการวิจัยจากงานศึกษาค้นคว้า วิจัยวัฒนธรรมของภาคใต้ในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา
3. เพื่อประเมินสถานการณ์ภาพองค์ความรู้ สำหรับเป็นพื้นฐานให้เห็นกรอบทิศทางการวิจัย และพัฒนางานศึกษาค้นคว้าวิจัยวัฒนธรรมภาคใต้ในอนาคต
4. โดยเน้นความหลากหลายทางวัฒนธรรมในระดับท้องถิ่น และความซับซ้อนของ การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมที่เป็นจริง

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้บรรณานุกรมและบรรณนิทัศน์ งานศึกษาค้นคว้าวิจัยวัฒนธรรมของภาคใต้ใน 10 ปีที่ผ่านมา
2. ได้องค์ความรู้งานศึกษาค้นคว้าวิจัยวัฒนธรรมภาคใต้ในช่วง 10 ปีที่ผ่านมาด้านเนื้อหาและวิธีการวิจัย
3. ได้กรอบทิศทางการศึกษาค้นคว้าวิจัยวัฒนธรรมภาคใต้ในอนาคตที่ผ่านการประเมินสถานภาพงานศึกษาวิจัยวัฒนธรรมของภาคใต้ที่ผ่านมา

วิธีการดำเนินการศึกษา

การศึกษาประเมินและสังเคราะห์สถานภาพองค์ความรู้การวิจัยวัฒนธรรมในประเทศไทย: กรณีภาคใต้ คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาค้นคว้าตามลำดับดังนี้

1. **ระยะที่ 1** : การสำรวจบรรณานุกรมของงานการศึกษาในเขตพื้นที่ และประมวลบรรณานุกรมจากบทความในวารสาร หนังสือ เอกสารประกอบการสัมมนา วิทยานิพนธ์ หนังสือ และรายงานการวิจัย ซึ่งจัดพิมพ์เผยแพร่ในช่วงระยะ 10 ปีที่ผ่านมาเป็นหลัก ตามกรอบประเด็นสำคัญหลัก 4 ประเด็น คือ **พลังความคิดและภูมิปัญญา อัตลักษณ์และความหลากหลายทางชาติพันธุ์ ศิลปวัฒนธรรม และวัฒนธรรมกับการพัฒนา** โดยให้แหล่งข้อมูลจากสถาบันอุดมศึกษาในภาคใต้ ศูนย์วัฒนธรรมจังหวัด พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ และสถาบันอุดมศึกษาในกรุงเทพมหานคร เป็นต้น

2. **ระยะที่ 2** : คัดสรรและจัดทำบรรณนิทัศน์ หลังจากได้สำรวจและประมวลบรรณานุกรมงานศึกษาตามกรอบประเด็นดังกล่าวแล้ว คณะผู้วิจัยได้ร่วมประชุมปรึกษาหารือและคัดสรรบรรณานุกรมมาจัดทำบรรณนิทัศน์ ตามรูปแบบดังนี้ คือ

ส่วนที่ 1 : บรรณานุกรม

ส่วนที่ 2 : ประเด็นสำคัญ ประกอบด้วย วัตถุประสงค์ของการศึกษา วิธีการศึกษา และผลการศึกษา เป็นต้น

ส่วนที่ 3 : คำสำคัญ ประกอบด้วยประเด็นการศึกษา (ได้แก่ พลังความคิดและภูมิปัญญา อัตลักษณ์และความหลากหลายทางชาติพันธุ์ ศิลปวัฒนธรรม หรือวัฒนธรรมกับการพัฒนา แล้วแต่กรณี) พื้นที่ของงานที่ศึกษา กลุ่มคน วิทยวิทยา ชื่อเรื่อง ใจความสำคัญ และเนื้อหาของงานในสิ่งความคิดรวบยอด เป็นต้น

3. **ระยะที่ 3** : การสังเคราะห์องค์ความรู้ด้านเนื้อหา วิธีการวิจัยทางวัฒนธรรมและประเมินสถานภาพขององค์ความรู้ ตามกรอบประเด็นสำคัญ 4 ประเด็น คือ พลังความคิด

และภูมิปัญญา อัตลักษณ์และความหลากหลายทางชาติพันธุ์ ศิลปวัฒนธรรม และวัฒนธรรม
กับการพัฒนา

4. **ระยะที่ 4** : การเสนอผลการศึกษา เสนอในรูปของเอกสารรายงานการวิจัย

2. **ผลการศึกษา**

จากการศึกษาตามวิธีการดังกล่าวมาในบทนำปรากฏผลดังนี้ จำนวนบรรณานุกรมและ
บรรณนิทัศน์ มีจำนวนชิ้นงานทั้งหมด 541 ชื่อเรื่อง จำแนกเป็นประเด็นได้ดังนี้

ประเด็น	ภาษาไทย (ชื่อเรื่อง)	ภาษาอังกฤษ (ชื่อเรื่อง)
หลังความคิดและภูมิปัญญา	225	1
อัตลักษณ์และความหลากหลายทางชาติพันธุ์	72	6
ศิลปวัฒนธรรม	101	10
วัฒนธรรมกับการพัฒนา	124	2

ในส่วนของบรรณานุกรมและบรรณนิทัศน์ ประเด็นอัตลักษณ์และความหลากหลายทางชาติ
พันธุ์ ปรากฏผลดังนี้

บรรณานุกรมและบรรณนิทัศน์ภาษาไทย จำนวน 72 ชื่อเรื่อง ภาษาอังกฤษ 6 ชื่อเรื่อง
จำแนกเป็นประเภทได้ดังนี้

ประเภท	จำนวน (ชื่อเรื่อง)
บรรณานุกรม บรรณนิทัศน์บทความภาษาไทยจากวารสาร	8
บรรณานุกรม บรรณนิทัศน์บทความภาษาไทยจากหนังสือ	15
บรรณานุกรม บรรณนิทัศน์บทความภาษาไทยจากงานสัมมนา	1
บรรณานุกรม บรรณนิทัศน์ภาษาไทยจากวิทยานิพนธ์	41
บรรณานุกรม บรรณนิทัศน์ภาษาไทยจากรายงานวิจัย	7
รวม	78

อัตลักษณ์และความหลากหลายทางชาติพันธุ์ มีขอบข่ายเนื้อหาสาระเกี่ยวกับเรื่อง
ต่อไปนี้

ชาวไทยมุสลิม มีขอบข่ายเนื้อหาสาระเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ ความสัมพันธ์เชิง
อำนาจ ความขัดแย้ง การปรับตัว วัฒนธรรม

ชาวไทยเชื้อสายจีน มีข้อข่ายเนื้อหาสาระเกี่ยวกับ การตั้งถิ่นฐาน ความสัมพันธ์ทางสังคม ความสัมพันธ์เชิงอำนาจ

ชาวเล, ชาโก มีข้อข่ายเนื้อหาสาระเกี่ยวกับ การเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิต การอพยพย้ายถิ่น

ชาว – มลายู มีข้อข่ายเนื้อหาสาระเกี่ยวกับความสัมพันธ์ทางสังคม

3. ปัญหาอุปสรรค

3.1 การดำเนินงานดังกล่าวมีเวลาดำเนินการสั้นและเร่งรัดจนเกินไป โดยเฉพาะระยะเวลาในการสังเคราะห์องค์ความรู้และประเมินสถานภาพองค์ความรู้

3.2 การประสานงานเพื่อดำเนินงานร่วมกันของผู้ทำวิจัยในพื้นที่ เช่น การจัดประชุม ฯลฯ มีปัญหาเรื่องการเดินทางและความไม่ปลอดภัย

4. ข้อเสนอแนะ

งานวิจัยเรื่องนี้มีควมสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนางานศึกษาค้นคว้าวิจัยทางวัฒนธรรมของภาคใต้ และมีความสำคัญในการนำไปประยุกต์ใช้ทั้งในศาสตร์ของวัฒนธรรมและศาสตร์อื่น ๆ การมีเวลาดำเนินการน้อยเป็นข้อจำกัดอย่างยิ่งที่อาจจะทำให้ผลงานวิจัยนี้ครอบคลุมเนื้อหาไม่ได้ทั้งหมด นอกจากนี้การสังเคราะห์และการประเมินสถานภาพจำเป็นต้องใช้องค์ความรู้ ใช้ข้อมูลต่าง ๆ อย่างสุขุมรอบคอบ งานวิจัยนี้ควมมีความสมบูรณ์และใช้ประโยชน์ได้อย่างกว้างขวางคงจะต้องขยายเวลาการทำวิจัยไปอีกระยะเวลาหนึ่ง

บรรณานุกรมและบรรณนิทัศน์
อัตลักษณ์และความหลากหลายทางชาติพันธุ์

ก้อซันหลี เบญหมัด (2545) 'การใช้กฎหมายอิสลามลักษณะครอบครัวและมรดกของมุสลิมในจังหวัดสงขลา' วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (ไทยคดีศึกษา) บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยทักษิณ.

งานชิ้นนี้พบว่า มุสลิมในจังหวัดสงขลาใช้กฎหมายอิสลามลักษณะครอบครัว และมรดกโดยมีการปรับเปลี่ยนตามความเหมาะสมของเหตุการณ์บ้านเมือง กฎหมายดังกล่าวมาจากตำรากฎหมายอิสลามภาษาอาหรับและภาษามลายู ซึ่งเป็นที่ยอมรับในโลกมุสลิม การใช้กฎหมายนี้ประสบกับปัญหาหลายประการ คือ ไม่สามารถตอบสนองของความจำเป็นของสังคมมุสลิมได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ ปัญหาสำคัญคือ ประเด็นการขอความยินยอมต่อหญิงที่จะสมรสและวิธีการหย่า ซึ่งขาดรายละเอียดที่จำเป็นต่อการใช้กฎหมายอิสลาม โดยเฉพาะระเบียบเกี่ยวกับการหย่า และการจ่ายค่าอุปการะเลี้ยงดูหลังการหย่า ซึ่งมุสลิมในจังหวัดสงขลาจ่ายน้อยอย่างยิ่ง ข้อเสนอแนะจากการวิจัยคือ ควรปรับปรุงให้มีการศึกษากฎหมายโดยเน้นน้ำหนักของหลักฐานที่มา โดยให้สอดคล้องกับความจริงที่เป็นของสังคมมุสลิมปัจจุบัน ควรทบทวนแก้ไขปัญหาให้มีระเบียบค่าอุปการะเลี้ยงดูหลังการหย่าและต้องบัญญัติกฎหมาย และจัดตั้งศาลเพื่อรองรับการใช้กฎหมาย

คำสำคัญ: ชาติพันธุ์,สงขลา,มลายู,อัตลักษณ์,กฎหมายมุสลิม

กอบปรยง หนูสันโดด (2546) 'บทบาทของวัดพุทธศาสนานิกายมหายานในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา' วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (ไทยคดีศึกษา) บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยทักษิณ.

งานชิ้นนี้ศึกษาบทบาทด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา บทบาทด้านสังคมและวัฒนธรรม และบทบาทด้านเศรษฐกิจของวัดพุทธศาสนานิกายมหายานในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา พบว่าบทบาทด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนามีทั้งการถือศีลปฏิบัติธรรม การเทศนาธรรม การสอนพระธรรม และการสร้างศาสนสถานและศาสนวัตถุเผยแผ่พระพุทธศาสนา บทบาทด้านสังคม วัฒนธรรม ปรากฏทั้งด้านการสังคมสงเคราะห์ การจัดกิจกรรมประเพณี เช่น การส่งเสริมการศึกษา โดยการสร้างโรงเรียน และให้ทุนการศึกษาพระภิกษุสามเณร การจัดประเพณีตรุษจีน เทศกาลกินเจ เป็นต้น ส่วนบทบาทด้านเศรษฐกิจ มี 2 ลักษณะได้แก่ การสร้างอาชีพ และการจัดกิจกรรมที่ก่อให้เกิดเงินทุนหมุนเวียน เช่น อาชีพขายอาหารเจ ดอกไม้รูปเทียน การสร้างพระพุทธรูปบรรจุอัฐิให้เช่า การให้เช่าพื้นที่ออกร้านในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ เป็นต้น

คำสำคัญ: ชาติพันธุ์,ภาคใต้,สงขลา,พุทธมหายาน,บทบาทหน้าที่,วัฒนธรรมกับการพัฒนา

กาญจนา แดงมณี (2541) 'ศึกษาความขัดแย้งและการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างชาวไทยพุทธกับชาวไทยมุสลิม ในอำเภอสะเตา จังหวัดสงขลา' วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (ไทยคดีศึกษา) บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยทักษิณ.

งานชิ้นนี้ในส่วนของความขัดแย้งพบว่า ความเชื่อทางศาสนา ความรู้สึกที่ไม่ได้รับความเป็นธรรมจากทางราชการ และการบริหารงานของรัฐยังคงมีอยู่ ส่วนการผสมผสานทางวัฒนธรรมพบว่า มีการผสมผสานเกี่ยวกับค่านิยมและขนบธรรมเนียมประเพณีในบางเรื่อง เช่น การแต่งกาย การกิน การจัดกิจกรรมทางประเพณีที่เกี่ยวกับชีวิต ด้านความเชื่อ เช่น ความเชื่อทางไสยศาสตร์ ด้านภาษา และการศึกษาใช้ภาษาถิ่นได้ในการสื่อสารได้ดีขึ้น และนิยมส่งบุตรหลานเข้าเรียนในโรงเรียนที่รัฐจัดให้ทั้งระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา และอุดมศึกษามากขึ้น

คำสำคัญ: ชาติพันธุ์,ภาคใต้,สงขลา,ชาวไทยมุสลิม,อัตลักษณ์,ความสัมพันธ์ทางสังคม,ความขัดแย้ง,วัฒนธรรมกับการพัฒนา

กิตติ พิมเสน (2547) 'ศึกษาการผลิตผ้าปักของชาวบ้านจังหวัดปัตตานี' วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (ไทยคดีศึกษา) บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยทักษิณ.

งานชิ้นนี้ศึกษาองค์ประกอบการผลิตผ้าปัก ประเภทและรูปแบบ ลวดลาย ขั้นตอนการผลิต และผลกระทบจากการผลิตผ้าปักของชาวบ้านจังหวัดปัตตานี พบว่าองค์ประกอบการผลิต มีวัสดุ เงินทุน แรงงาน การจัดการ เศรษฐกิจ ความจำเป็นทางประโยชน์ รสนิยม คุณภาพของผลิตภัณฑ์ การถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น และการสนับสนุนจากหน่วยงานของรัฐ ในด้านประเภทและรูปแบบผลิตภัณฑ์ จำแนกได้ 3 ประเภทคือ เครื่องแต่งกาย เครื่องใช้ในบ้านและรูปแบบอื่น ๆ เช่น เสื้อผ้าผู้ใหญ่ ปลอกหมอน ผ้าครอบรูป เป็นต้น ลวดลาย มีทั้งลวดลายธรรมชาติ ลวดลายธรรมชาติดัดแปลง ลวดลายเรขาคณิต และลวดลายเรขาคณิตดัดแปลง เช่น ลายดอกไม้ ลายดอกไม้สลับลายคลื่น ลายเรขาคณิตรูปทรงต่าง ๆ ลายสามเหลี่ยมสี่เหลี่ยม เป็นต้น ส่วนขั้นตอนการผลิตเริ่มตั้งแต่การเตรียมวัสดุอุปกรณ์ ขึ้นผลิตผ้าปัก ขึ้นตกแต่งและเก็บรวบรวม ในด้านผลกระทบ จำแนกได้ 3 ด้าน คือ ผลกระทบทางด้านสุขภาพ ผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจ และผลกระทบทางด้านสังคมสัมพันธ์ ที่เป็นไปเพื่อประโยชน์ใช้สอย การมีรายได้ ฐานะความเป็นอยู่ และการสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น

คำสำคัญ: ชาติพันธุ์,ภาคใต้,ปัตตานี,ผ้าปัก,หัตถกรรม,ภูมิปัญญาท้องถิ่น,ศิลปวัฒนธรรม

ขรรค์ชัย อภิสุภาพ (2547) 'ความเชื่อเกี่ยวกับศาลเจ้าจีนในเขตเทศบาลนครสงขลา อำเภอเมืองสงขลา จังหวัดสงขลา' วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (ไทยคดีศึกษา) บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยทักษิณ.

ความเชื่อเกี่ยวกับศาลเจ้าจีนในเขตเทศบาลนครสงขลา อำเภอเมืองสงขลา จังหวัดสงขลาได้ปฏิบัติกันมาเป็นเวลายาวนาน ในส่วนของความเชื่อเกี่ยวกับอาคารศาลเจ้าจีนด้านรูปแบบการก่อสร้างและส่วนประกอบจะต้องคำนึงถึงว่าเป็นศาลเจ้าใด คือ ศาลเจ้าปูนเถ่ากง ศาลเจ้าไป๋อันเตียน ศาลเจ้าตั้งเซ่งอ้อง ศาลเจ้าลำเล้งเตียนกวนแต้กัน และศาลเจ้าแม่ทับทิม สำหรับความเชื่อเกี่ยวกับเทพเจ้าประจำศาลเจ้าจีนมีความเชื่อในแต่ละศาลแตกต่างกันตามเทพเจ้าในศาลนั้น ๆ ส่วนผู้ที่เกี่ยวข้องกับศาลเจ้าจีนต้องเป็นผู้มีคุณธรรมจริยธรรมอันดีงาม โดยเฉพาะคารวธรรมอันแสดงออกต่อบรรพบุรุษและผู้มีพระคุณตลอดจนการปลูกฝังให้ชาวไทยเชื้อสายจีนมีความขยัน อดทน ซื่อสัตย์ และกตัญญู

คำสำคัญ: ชาติพันธุ์,ภาคใต้,สงขลา,ชาวจีน,อัตลักษณ์,ความเชื่อ,ศิลปวัฒนธรรม

ชมชาติ เทพไชย, พูลศรี รัตนหิรัญ และคณะ (2542) "ชาวเล" สารานุกรมวัฒนธรรมไทย ภาคใต้ เล่ม 5 (2032-2047) กรุงเทพฯ : มูลนิธิสารานุกรมวัฒนธรรมไทย ธนาคารไทยพาณิชย์.

งานชิ้นนี้ศึกษาเกี่ยวกับ ชาวเล พบว่าชาวเลเดิมมีถิ่นฐานเป็นชนเผ่าอินโดนีเซียแล้ว อพยพแยกเป็นกลุ่มต่าง ๆ อาศัยตามแนวชายฝั่งทะเลอันดามันแหลมมลายูและหมู่เกาะต่าง ๆ ในประเทศพม่า ชาวเลแบ่งเป็น 3 พวก คือ พวกมะละกา อาศัยอยู่แถบช่องแคบมะละกา พวกลิงคาอาศัยอยู่แถบหมู่เกาะลิงคา และพวกมาซิงอาศัยอยู่แถบเมืองมะริด ทวาย และเกาะต่าง ๆ ชาวเลอาศัยอยู่ในประเทศไทยน้อยมาก ชาวเลอาศัยอยู่ทั้งบนบก และตามแนวชายหาดและล่อยเรืออยู่ในทะเล ชาวเลมักจะทำบ้านอยู่ใกล้กัน บ้านลอยน้ำมีลักษณะเป็นเรือสำปั้นตรงกลางทำเป็นหลังคาจะอาศัยอยู่รวมกัน 7-12 คน ความเชื่อของชาวเลยึดถือตามหลักพระพุทธศาสนา และมีความเชื่อแตกต่างตามกลุ่มกันออกไปคือ ความเชื่อเรื่องหมอผี คาถาอาคม ความเชื่อเกี่ยวกับไม้กางเขนในพิธีลอยเรือ และความเชื่อที่ว่าชาวเลทุกคนเกิดจากน้ำ พิธีกรรมชาวเลมีการแสดงออกทางพฤติกรรม อันเกิดจากความเชื่อ และมีความเกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตประจำวัน เช่น การเกิด การแต่งงาน การตาย ชาวเลมีการละเล่นพื้นเมือง คือ โนราภาพงเป็นการเต้นรำ การแสดงเรื่องราวหรือตำนาน ร่องเงืงต้นหยง เป็นการละเล่นของหนุ่มสาว และเพลงที่นิยมร้องในชีวิตประจำวัน เช่น เพลงกล่อมเด็ก การติดต่อกับสังคมภายนอก คือ การนำสัตว์น้ำที่จับได้ไปขายแลกเปลี่ยนกับข้าวสารเสื้อผ้าและอุปกรณ์ในการยังชีพ

คำสำคัญ: ชาติพันธุ์,ภาคใต้,ชาวเล,อัตลักษณ์,วัฒนธรรมการตั้งถิ่นฐาน

จรัส วีสมัน (2534) 'การศึกษานิทานชาวเลจังหวัดสตูล' วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (ไทยคดีศึกษา) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

งานชิ้นนี้ศึกษาเกี่ยวกับประเพณีนิทานของชาวเล และเพื่อศึกษาภาพสะท้อนทางสังคมและวัฒนธรรมที่ปรากฏในนิทานชาวเล ผลการศึกษาพบว่า ประเพณีนิทานแบ่งได้ 5 ประเภทด้วยกัน คือนิทานประเภทคติ ประเภทอธิบาย ประเภทมุขตลก ประเภทความเชื่อ และประเภทภูมินาม นิทานชาวเลจะสะท้อนให้เห็นภาพในด้านความเป็นมาของกลุ่มชน ครอบครัว ประชากร การปกครอง เศรษฐกิจ การคมนาคม การศึกษา ภาษา การอนามัยและสาธารณสุข ศาสนาและความเชื่อ ประเพณี ศิลปะและนันทนาการ และนิทานชาวเลยังสะท้อนภาพทางสังคมและวัฒนธรรม

คำสำคัญ: ชาติพันธุ์,ภาคใต้,สตูล,อุรักลาไวย์(ชาวเล),คติชนนิทาน

จิราพร บุตรสันต์ (2539) 'ลักษณะและปัญหาในการสื่อสารต่างวัฒนธรรมระหว่างชาวเลกับเจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชน : กรณีศึกษาโดยการพัฒนาคุณภาพชีวิตชาวเล ในตำบลหาดทรายไวย ตำบลเขื่อนขันธ์ จังหวัดภูเก็ต' วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต (สาขาวิชานิติศาสตร์) บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

งานชิ้นนี้ศึกษาเกี่ยวกับ ลักษณะและปัญหาการสื่อสารต่างวัฒนธรรมระหว่างชาวเลกับเจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชน โดยมองผ่านโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตชาวเล และการศึกษาถึงความแตกต่างระหว่างปัจจัยประชากรกับความรู้ ทักษะ การมีส่วนร่วมของชาวเลต่อโครงการนี้ รวมไปถึงความต้องการและความคาดหวังของชาวเลที่มีต่อโครงการและการสื่อสารของเจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชน จากการศึกษาพบว่าในทัศนะของชาวเลนั้นระบุว่า ไม่มีอุปสรรคในการสื่อสารต่างวัฒนธรรม ภาษาไม่ได้เป็นอุปสรรคในการสื่อสารกับนักพัฒนาชุมชน แต่ยังมีชาวเลบางคนรู้สึกว่ นักพัฒนาชุมชนเป็นคนละกลุ่มกับพวกเขา และมีความเห็นว่านักพัฒนาชุมชนควรเรียนรู้วัฒนธรรมชาวเลให้มากขึ้น ส่วนอุปสรรคในการสื่อสารในทัศนะของนักพัฒนาชุมชน คือ การขาดความไว้วางใจ การขาดความใกล้ชิด การมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อเจ้าหน้าที่รัฐ และความแตกต่างด้านภาษา

คำสำคัญ: ชาติพันธุ์,ภาคใต้,ภูเก็ต,ราไวย์,มอเก็น,อุรักลาไวย์(ชาวเล),การพัฒนาคุณภาพชีวิต

เจน จรจัด (2525) "อุราลักรไวย์ วิญญาณอิสระแห่งท้องทะเล" **อนุสาร อ.ส.ท.** 8: 47-53.

งานชิ้นนี้ศึกษาเกี่ยวกับการค้นคว้าทางด้านประวัติความเป็นมาของชาวเลและการอพยพโยกย้ายเข้ามาตั้งหลักแหล่งในประเทศไทย กล่าวถึง ความเป็นมาของชาวเลว่า เริ่มต้นเมื่อชนเผ่าอินโดนีเซียพวกหนึ่ง อพยพสู่เกาะบอร์เนียวในครั้งแรกจากแผ่นดินใหญ่ไปสู่ทะเล และได้เกิดเผ่าดยัค (Dyak) ขึ้น

ดยัคพวกหนึ่งกลับชอบใช้ชีวิตร่อนเร่ทำมาหากินอยู่ในท้องทะเล เรียกกันว่า ดยัคทะเล (Sea Dyak) เคลื่อนย้ายอพยพตามแนวหมู่เกาะเรื่อยมาจนถึงแหลมมาลายู บางพวกขึ้นฝั่งที่แหลมมาลายูและกลายเป็นบรรพบุรุษดั้งเดิมของชาวมาลายู แต่มีบางพวกที่ไม่ได้หยุดยั้งการเดินทางแสวงหา พวกเขาแล่นเรือร่อนเร่ต่อมาทางช่องแคบมะละกาออกสู่อ่าวบริเวณทะเลอันดามัน เรื่อยมาตามแนวหมู่เกาะฝั่งตะวันตกของไทย และขึ้นไปทางหมู่เกาะตอนใต้ของประเทศสหภาพพม่า อย่างไรก็ตามชนเผ่าผู้ท้องทะเลเหล่านี้ได้แบ่งออกเป็นหมู่พวกย่อย ๆ และยังคงสืบทอดการดำรงชีวิตแบบเคลื่อนย้ายอพยพ เร่ร่อนพักพิงอยู่ท่ามกลางหมู่เกาะชายฝั่งทะเลอันดามัน ต่อมาได้ฉายาใหม่ว่า "ยิปซีทะเล" (Sea Gypsy) ช่วงเวลานานหลังจากนั้น พวกเขาจึงยอมเปลี่ยนวิถีชีวิตเข้ามาตั้งหลักแหล่งถิ่นฐานเป็นที่เป็นที่ทางโดยพวกอูรักลาไวย์ (Urak Lawoi) เข้ามาอาศัยอยู่ที่บริเวณหมู่เกาะลันตา จังหวัดกระบี่ ในขณะที่พวกมอแกลน (Moklen) อยู่สูงถัดขึ้นไปแถวเกาะภูเก็ตและพวกมอแกลนเข้าสู่บริเวณหมู่เกาะอันกว้างใหญ่ทางตอนใต้ของประเทศพม่า แล้วกลายเป็นพลเมืองชาวเกาะพวกแรกบนเกาะภาคใต้ฝั่งตะวันตกของประเทศไทย

คำสำคัญ: ชาติพันธุ์,ภาคใต้,อูรักลาไวย์(ชาวเล),การอพยพโยกย้าย,ประวัติความเป็นมา

จะมูหามัดสัน จะมูมา (2545) 'บทบาทของอิหม่ามในการพัฒนาท้องถิ่น : กรณีศึกษาจังหวัดปัตตานี' วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (รัฐประศาสนศาสตร์) มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

งานชิ้นนี้ศึกษาบทบาทของอิหม่ามในการพัฒนาท้องถิ่นด้านการเมืองการปกครอง เศรษฐกิจ และสังคม เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยแวดล้อมกับระดับบทบาทในการพัฒนาท้องถิ่นของอิหม่ามทั้ง 3 ด้าน และศึกษาปัญหาและอุปสรรค ตลอดจนการแก้ปัญหาในการพัฒนาท้องถิ่นของอิหม่าม พบว่า อิหม่ามในจังหวัดปัตตานีมีอายุ 41-60 ปี การศึกษาภาคสามัญระดับประถมศึกษา ภาคศาสนาระดับอิสลามตอนปลาย (ชานาวี๋ย) ดำรงตำแหน่งอยู่ในชั้นบทที่ 5 บัณฑิตศาสนาอิสลามเพียงศาสนาเดียว มีบทบาทในการพัฒนาท้องถิ่นทั้ง 3 ด้านในระดับปานกลาง และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ทั้งปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยแวดล้อมทั้งด้านการเมืองการปกครอง ด้านเศรษฐกิจ และด้านสังคม ในด้านปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาท้องถิ่นเกิดจากตัวอิหม่าม ประชาชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จึงควรจัดอบรมให้ความรู้และทักษะในการพัฒนาท้องถิ่นแก่อิหม่าม การสนับสนุนงบประมาณ การสร้างความเข้าใจแก่ประชาชนในรูปกิจกรรมที่สามารถทำให้ตระหนักถึงความสำคัญในการพัฒนาท้องถิ่น

คำสำคัญ: ชาติพันธุ์,ภาคใต้,ปัตตานี,มลายู,อิหม่าม,วัฒนธรรมกับการพัฒนา

เจือ สุทธิวนิช (2542) "แพะ" วัฒนธรรมไทยมุสลิมภาคใต้ เล่มที่ 21 (5553-5561) กรุงเทพฯ : มูลนิธิสารานุกรมไทยวัฒนธรรมไทย ธนาคารไทยพาณิชย์.

งานชิ้นนี้กล่าวถึงสภาพการเลี้ยงแพะของชาวบ้านภาคใต้ของไทยว่า มีการเลี้ยงแพะพื้นเมืองกันทั่วไป การเลี้ยงแพะส่วนใหญ่เลี้ยงในจังหวัดที่อยู่ตอนล่าง โดยเฉพาะผู้ที่นับถือศาสนาอิสลาม แต่ก็มีแต่ผู้เลี้ยงอีกมากที่เป็นชาวไทยพุทธและชาวจีน ลักษณะการเลี้ยงแพะโดยทั่วไป คือ การขังตลอดวัน การปล่อยตลอดวัน และการเลี้ยงแบบกึ่งขังกึ่งปล่อย การเลี้ยงแพะของชาวไทยมุสลิมในวัฒนธรรมภาคใต้ส่วนมากจะเลี้ยงไว้เชือดเนื่องด้วยศาสนกิจที่มีข้อบัญญัติในคัมภีร์อัล - กุรอาน โดยตรงคือ ทำบุญในพิธีอะกีเกาะฮ์ อันเป็นวันที่ทารกเกิดใหม่ครบ 7 วัน และในพิธี "ฮัจญ์" ประจำปี กับเอาไว้เชือดเนื่องด้วยกิจกรรมทางสังคม ซึ่งไม่เกี่ยวข้องกับบทบัญญัติทางศาสนา ได้แก่ การเชือดทำอาหารเลี้ยงกันเวลามีงานสำคัญ ๆ ต่าง ๆ เช่น งานแต่งงาน และการออกจากถือศีลอด ฯลฯ และหากใครมาซื้อก็ขายให้ ในการเชือดเนื้อด้วยศาสนกิจ ผู้เชือดจะต้องเอ่ยพระนามอัลลอฮ์ และต้องตั้งจิตอธิษฐานก่อนเชือดทั้งนี้เพื่อคารวะพระองค์ด้วยความรักและศรัทธา

คำสำคัญ: ชาติพันธุ์, ภาคใต้, มลายู, อัตลักษณ์, ทูนาทางวัฒนธรรม

ฉัตรดนัย ใจเพชร (2546) 'โครงสร้างสังคมวัฒนธรรมไทยมุสลิม : ศึกษาเฉพาะกรณีจังหวัดปัตตานี' ภาคนิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (พัฒนาสังคม) คณะพัฒนาสังคม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

งานชิ้นนี้เป็นการศึกษาโครงสร้างสังคมวัฒนธรรมไทยมุสลิมในจังหวัดปัตตานีมุ่งศึกษาประวัติความเป็นมาของสังคมวัฒนธรรมไทยมุสลิม ปรากฎการณ์ทางสังคม วัฒนธรรมไทยมุสลิม และปัญหาอุปสรรคทางสังคมวัฒนธรรมไทยมุสลิมต่อการดำเนินนโยบายความมั่นคงแห่งชาติเกี่ยวกับจังหวัดชายแดนภาคใต้ พบว่า สังคมวัฒนธรรมไทยมุสลิมในจังหวัดปัตตานีเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทางประวัติศาสตร์ มีความเป็นมาที่ยาวนาน และมีการรวมตัวกันของคนหลายเชื้อชาติ มีวิถีชีวิตตามหลักศาสนาอิสลาม ความเชื่อ และคำบอกเล่าของผู้นำศาสนา ส่วนปรากฏการณ์ทางสังคมของไทยมุสลิมเกิดจากการรวมกลุ่มทางศาสนาอิสลาม ซึ่งเกิดจากข้อกำหนดตามหลักศาสนาอิสลาม ประเพณีปฏิบัติ ภาษามลายูท้องถิ่น การแต่งกายและการบริโภคอาหาร ในส่วนของปัญหาอุปสรรคทางสังคมวัฒนธรรมไทยมุสลิมต่อการดำเนินนโยบายความมั่นคงแห่งชาติเกี่ยวกับจังหวัดชายแดนภาคใต้พบว่า การดำเนินนโยบาย จะต้องไม่มีแนวคิดที่จะผสมกลมกลืนทางวัฒนธรรม เนื่องจากการมีสังคมวัฒนธรรมที่ต่างกันไม่ถือว่าเป็นภัยต่อความมั่นคง และเจ้าหน้าที่รัฐจะต้องมีความตระหนักต่อสังคมวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน

คำสำคัญ: ชาติพันธุ์, ภาคใต้, ปัตตานี, มลายู, สังคมวัฒนธรรม, ศิลปวัฒนธรรม

ฉันทัท ทองช่วย (2518) 'ระบบหน่วยเสียงของภาษาชาวเล เกาะสีเฮอร์ จังหวัดภูเก็ต' รายงานการสัมมนาประวัติศาสตร์กลาง กรุงเทพ ฯ : องค์การบริหารส่วนจังหวัดภูเก็ต.

งานชิ้นนี้ศึกษาเกี่ยวกับระบบหน่วยเสียงของภาษาชาวเล พบว่า ชาวเลมีภาษาพูดเป็นของตนเองแต่ไม่มีภาษาเขียน ภาษาของชาวเลเป็นภาษาที่สังกัดในตระกูลภาษากลุ่มมาลาโยโพลินีเซียน (Malayo-Polynesian) ซึ่งเป็นภาษาที่เกี่ยวข้องกับภาษามลายูและภาษาอินโดนีเซีย ภาษาชาวเลสามารถแบ่งออกเป็นภาษาถิ่นย่อย (Sub-dialect) ได้หลายถิ่น สำหรับภาษาชาวเลที่ภูเก็ตนั้น แบ่งได้เป็น 2 ถิ่นย่อย คือ ภาษาชาวเลทั่วไปซึ่งเป็นชาวเลส่วนใหญ่กับภาษาชาวเลพวกสิงห์ ซึ่งเป็นชาวเลส่วนน้อย นอกจากนี้ภาษาชาวเลยังเป็นภาษาที่ไม่มีระเบียบเสียงวรรณยุกต์ กล่าวคือ เสียงวรรณยุกต์มิได้เป็นเงื่อนไขสำคัญที่ทำให้ความหมายของคำเปลี่ยนแปลงไป เช่น คำว่า "สุนัข" ในภาษาชาวเลจะออกเสียงว่า "อาซุ" หรือ "อาซู่" ก็มีความหมายเหมือนกัน

คำสำคัญ: ชาติพันธุ์,ภาคใต้,ภูเก็ต,อุรักลาไวย์(ชาวเล),ภาษา

เฉลิมรัฐ ขนอม (2544) 'ศึกษาความเชื่อและพิธีกรรมที่เกี่ยวข้องกับเจ้าแม่กวนอิมของชาวไทยเชื้อสายจีนในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา' วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (ไทยคดีศึกษา) บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยทักษิณ.

ชาวไทยเชื้อสายจีนในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา มีความเชื่อและพิธีกรรมที่เกี่ยวข้องกับเจ้าแม่กวนอิมใน 3 ด้าน คือ ความเชื่อ เกี่ยวกับประวัติ ความศักดิ์สิทธิ์ และการปฏิบัติตนเองผู้ศรัทธาต่อเจ้าแม่กวนอิม ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับประวัติเจ้าแม่กวนอิม คือ พระโพธิสัตว์อวโลกิเตศวรแห่งความเมตตากรุณา มีความสามารถในการช่วยเหลือผู้เดือดร้อน บันดาลความเป็นสิริมงคลแก่ผู้ศรัทธา ในด้านความศักดิ์สิทธิ์เชื่อว่ารูปเคารพเจ้าแม่กวนอิมสามารถบันดาลให้เกิดโชคลาภเมตตาตามหานิยม รักษาโรคภัยไข้เจ็บ และแคล้วคลาดได้ ด้วยเหตุนี้จึงทำให้เกิดการปฏิบัติของผู้ศรัทธา คือ ทำพิธีเช่นไหว้บูชาเจ้าแม่กวนอิมทั้งในวาระปกติ และในวาระพิเศษเพื่อแสดงถึงความกตัญญู และการเคารพนับถือต่อเจ้าแม่กวนอิม ซึ่งผลจากการปฏิบัติดังกล่าวทำให้ส่งผลต่อเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมในด้านดี

คำสำคัญ: ชาติพันธุ์,ภาคใต้,สงขลา,ชาวจีน,อัตลักษณ์,ความเชื่อและพิธีกรรม,ศิลปวัฒนธรรม

ชวน เพชรแก้ว (2547) "ชุมชนไทยทรงดำบ้านดอนรวบ : ความสุขบนพื้นฐานทางวัฒนธรรมดั้งเดิมและการปรับตัวในภาวะความเปลี่ยนแปลง" รายงานผลการศึกษานวัตกรรมสร้างสุขภาพภาคใต้ (119-140) กรุงเทพฯ : สำนักงานปฏิรูประบบสุขภาพแห่งชาติ.

ชุมชนไทยทรงดำบ้านดอนรวบเข้ามาตั้งถิ่นฐานอยู่อาศัยและสร้างชุมชนขึ้นมาตั้งแต่ปลายสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าฯ ที่บริเวณตำบลบ้านหมาก อำเภอมะนัง จังหวัดชุมพร ความเป็นคนต่างถิ่นและมีจำนวนไม่มากนักทำให้ชุมชนนี้ตั้งบ้านเรือนแบบรวมกลุ่ม และระมัดระวังตัวในการคบหาสมาคมกับคนแปลกหน้า ลักษณะชุมชนระยะแรกมีการติดต่อสมาคมกับคนภายนอกน้อยมากมีความเคร่งครัดในวัฒนธรรมดั้งเดิม เศรษฐกิจของชุมชนจึงเป็นกิจกรรมที่ทำร่วมกันบริโภคใช้สอยร่วมกันต่อมาประมาณปี พ.ศ.2510 เมื่อการศึกษาและการพัฒนาแบบใหม่เข้ามาถึงพื้นที่นี้ ชุมชนนี้ต้องปรับตัวเองอย่างรวดเร็ว ขณะที่สาธารณูปโภคต่าง ๆ เริ่มดีขึ้นแต่สภาพความเป็นอยู่ของชาวบ้านผืดเคืองลง ชาวไทยทรงดำจึงใช้ความเชื่อวัฒนธรรมดั้งเดิมและหลักธรรมในพระพุทธศาสนาเป็นเครื่องชี้นำในการดำเนินชีวิต มีวัด โรงเรียน และชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมรวมกลุ่มกันทำกิจกรรมกันอย่างจริงจังส่งเสริมสนับสนุนบุตรหลานได้ศึกษาเล่าเรียนหาความรู้ ชาวไทยทรงดำตระหนักอยู่เสมอว่าสิ่งที่เข้ามาใหม่มิได้มาทดแทนสิ่งที่มีอยู่เดิมทั้งหมด แต่เป็นสภาพความเป็นอยู่ วัฒนธรรม โอกาส และเศรษฐกิจในชุมชน ซึ่งผลที่ได้ก็คือ สภาพสังคมของชุมชนไทยทรงดำบ้านดอนรวบจึงยังคงสงบสุขร่มเย็น

คำสำคัญ: ชชาติพันธุ์,ภาคใต้,ชุมพร,ไทยทรงดำ,อัตลักษณ์,การพัฒนา,การปรับตัว

ชูด้า จิตพิทักษ์,เนเรศ ศรีรัตน์ และคณะ(2542)"เรือกอลและ" สารานุกรมวัฒนธรรมภาคใต้ เล่ม 1 (216-228) กรุงเทพฯ : มูลนิธิสารานุกรมวัฒนธรรมไทย ธนาคารไทยพาณิชย์.

เรือกอลและเป็นเรือประมงที่ใช้กันแถบจังหวัดภาคใต้ตอนล่างโดยเฉพาะจังหวัดนราธิวาสและจังหวัดปัตตานี รวมทั้งรัฐกลันตันรัฐกานูของประเทศมาเลเซีย เป็นเรือยาวต่อด้วยไม้กระดานทำให้ส่วนหัวและท้ายสูงขึ้นจากลำเรือ เพื่อให้ดูสวยงาม และนิยมทาสีแล้วเขียนลวดลายด้วยสีฉูดฉาด เรือกอลและมีลักษณะผสมผสานวัฒนธรรม กล่าวคือ ลวดลายที่วาดมีทั้งศิลปะอิสลามซึ่งส่วนใหญ่เป็นภาพธรรมชาติและรูปนก รูปภูษานาคตามวรรณคดีไทยด้วย การเขียนลวดลายนั้นช่างจะคิดขึ้นเองโดยอาศัยประสบการณ์จากการดูมะโย่ง ละครือเหนา และลวดลายจากตัวหนังตะลุง เรือกอลและมีหลายขนาดนิยมใช้ไม้เนื้อแข็งที่มียางในเนื้อมาทำ แต่ถ้าเป็นเรือแข่งนิยมใช้ไม้สัก การทำเรือกอลและนั้นมีหลายขั้นตอน เริ่มจากการตั้งกระดูก การตั้งกง การต่อเรือ และการตกแต่งเรือ ชาวเรือมีความเชื่อเกี่ยวกับสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่คุ้มครองเรือ จึงทำให้พวกเขาเคารพเรือกอลและของตน ทั้งการดูฤกษ์ยามทุกครั้ง

ก่อนออกเรือ การทำพิธีบวงสรวงเรือ เพื่อให้การเดินทางปลอดภัย และสามารถหาปลาได้จำนวนมาก ในปัจจุบันเรือกอกและได้ถูกดัดแปลงมาเป็นเรือท้ายตัดเพื่อสะดวกในการติดตั้งเครื่องเรือหางยาว เรือกอกและแบบเดิมจึงหาตู้ได้ยากแต่ก็สามารถหาตู้ได้จากเรือกอกและขนาดจิวซึ่งเป็นของที่ระลึก

คำสำคัญ: ชาติพันธุ์, ภาคไต้, นราธิวาส, บัตตานี, อุตสาหกรรม, ทัศนคติ, ศิลปวัฒนธรรม

ดิลก วุฒิจันทร์, สุวิวงศ์ พงศ์ไพบุลย์ และคณะ(2540) "จีนทักษิณ : วิถีและพลัง" งานวิจัยตามโครงการ เมธีวิจัยอาวุโส สาขาสังคมศาสตร์ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.).

งานวิจัยนี้ศึกษาเกี่ยวกับการอพยพมาตั้งหลักแหล่งในภาคใต้ วิถีคิด วิถีต่อสู้ เพื่อการดำรงอยู่ เพื่อความเจริญก้าวหน้าของชีวิตและวงศ์ตระกูล พบว่า คนจีนเข้ามาสู่ภาคใต้ด้วยสาเหตุแตกต่างกัน แต่ละยุคสมัย แต่ละกลุ่มชนมาแต่สมัยโบราณ ครั้งถึงสมัยรัตนโกสินทร์เกิดภาวะขาดแคลนแรงงาน ในภาคใต้ เกิดภัยแห้งแล้งและภัยการเมืองในจีน อีกทั้งเทคโนโลยีการเดินทางเรือดีขึ้น คนจีนได้อพยพ มายังภาคใต้เพิ่มขึ้นเรื่อยโดยเดินทางมากับเรือสำเภา ส่วนใหญ่ตั้งหลักแหล่งบริเวณภาคใต้ฝั่งตะวันออก กลุ่มนี้มุ่งประกอบอาชีพโดยสุจริตพยายามปรับตัวเข้ากับวัฒนธรรมท้องถิ่น ไม่ฝักใฝ่เรื่องการเมือง ซึ่งต่างกับคนจีนที่อพยพผ่านทางมลายู ปีนัง และสิงคโปร์ที่ส่วนใหญ่เคยอยู่ในอำนาจของ ตะวันตก จึงสมัครใจอยู่ในปกครองของกงสุลชาติตะวันตก เพื่ออภิสิทธิ์ทางการเมืองและเศรษฐกิจ ชาวจีนภาคใต้ ซึ่งเป็นกลุ่มที่มีความวิริยะอุตสาหะ มีคุณภาพและคุณธรรม มีบทบาทสำคัญก่อให้เกิดวิถีประชาและพลัง ชุมชนเปลี่ยนแปลง โดยใช้ภูมิปัญญาและวิธีการจัดการทำให้เกิดภูมิปัญญาใหม่ ช่วยให้รากฐาน การผลิตและเศรษฐกิจขยายตัว เกิดความหลากหลายทางวัฒนธรรมและเสริมสร้างให้บ้านเมืองเจริญ ทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคม อย่างไรก็ตามในรุ่นหลังต่อมา คือช่วงที่รัฐบาลใช้แผนพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติพัฒนาบ้านเมือง มีนักการเมืองบางคนใช้วิถีและพลังเงินเป็นฐานอำนาจ แก่พวกและพรรคพวกตน ร่วมกันใช้เงินและทรัพยากรธรรมชาติก่อให้เกิดผลทำลายสภาพแวดล้อม และก่อปัญหาอื่น ๆ อีกมาก

คำสำคัญ: ชาติพันธุ์, ภาคไต้, จีน, ประวัติศาสตร์, ความสัมพันธ์เชิงอำนาจ, ระบบคิดและ ภูมิปัญญา

ถวิล นำปัญญพล (2525) 'ภาวะเจริญพันธุ์ของสตรีชาวทะเลในจังหวัดกระบี่ พังงา และภูเก็ต' วิทยานิพนธ์รัฐศาสตร์มหาบัณฑิต (สาขาวิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา) บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย.

งานชิ้นนี้ศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยทางด้านต่าง ๆ ที่มีผลกระทบต่อภาวะเจริญพันธุ์ของชาวทะเล

เช่น ทางด้านประชากร เศรษฐกิจสังคม จิตวิทยา ความรู้ และทัศนคติที่มีความสัมพันธ์และมีอิทธิพลต่อการเจริญพันธุ์ของสตรีชาวทะเล ผลการศึกษาพบว่า อายุแรกสมรสมีความสัมพันธ์กับภาวะเจริญพันธุ์ คือ จำนวนบุตรเกิดรอดจะลดลงตามการเพิ่มขึ้นของอายุแรกสมรส ระยะเวลาสมรสก็มีผลต่อภาวะเจริญพันธุ์ กล่าวคือ สตรีซึ่งมีระยะเวลาการสมรสยาวนานกว่าจะมีบุตรเกิดรอดโดยเฉลี่ยสูงกว่า สำหรับปัจจัยทางด้านสังคม พบว่า การศึกษาของสามีและภรรยามีความสัมพันธ์กับภาวะเจริญพันธุ์ ส่วนทางด้านศาสนาและอาชีพนั้นไม่มีความสัมพันธ์กับภาวะเจริญพันธุ์และจากการศึกษาถึงปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจพบว่า คู่สมรสที่มีรายได้ต่ำจะมีภาวะเจริญพันธุ์สูงกว่าคู่สมรสที่มีรายได้สูงกว่า สำหรับปัจจัยด้านอื่น ๆ ที่เกี่ยวกับความรู้ ทัศนคติ และการวางแผนครอบครัวพบว่าผู้ที่เห็นด้วยกับการวางแผนครอบครัวจะมีจำนวนบุตรเกิดรอดโดยเฉลี่ยต่ำกว่าผู้ที่ไม่เห็นด้วย

คำสำคัญ: ชาติพันธุ์,ภาคใต้,อุรูกลาไวย์(ชาวเล),ภาวะเจริญพันธุ์,การวางแผนครอบครัว

ธานินทร์ สาละม(2546)'บทบาทสายสกุลสุลต่าน สุลัยมานขานีในการปกครองของชาวไทยสมัยกรุงศรีอยุธยาตอนปลาย : ศึกษารณเมืองไชยา' วิทยานิพนธ์ประวัติศาสตร์ (อิสลามศึกษา) มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

งานวิจัยชิ้นนี้ได้ศึกษาสถานภาพและบทบาทของมุสลิมในประวัติศาสตร์สังคมและการเมืองไทย โดยเน้นสายสกุลสุลต่าน สุลัยมานขานี ในช่วง พ.ศ.2212 - 2325 พบว่ามุสลิมเป็นองค์ประกอบสำคัญของการเมืองไทยตลอดมาตั้งแต่สมัยอยุธยา ธนบุรี และรัตนโกสินทร์ ในสมัยสมเด็จพระนารายณ์หลังจากยุบเลิกรัฐมุสลิมสุลต่านที่หัวเขาแดงแล้วได้กวาดต้อนมุสลิมส่วนหนึ่งไปอยู่ที่บ้านสงขลาเมืองไชยา บรรพชนคนแรกคือ "มุสตาฟา" หรือ พระยาพิชิตภักดีศรีพิชัยสงครามเป็นเจ้าเมืองมี "ฮุสเซ็น" น้องชายเป็นปลัดเมือง ฮุสเซ็นนี่เองคือต้นตระกูล "มุดาฮุเซ็น" และ "หวันมุดา" เมื่อพระยาไชยา (มุสตาฟา) สิ้นชีวิต ฮุสเซ็นได้ไปเป็นพระยาพัทลุง (พระยาแก้วโกรพิชัย) ที่ไชยา "เตาพิค" บุตรของพระยาไชยา (มุสตาฟา) ซึ่งดำรงตำแหน่ง หลวงคชสวัสดิ์ราชบังสัน ได้รับพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ เป็นพระยาพิชิตภักดีศรีพิชัยสงครามว่าที่พระยาไชยา พระยาไชยา (เตาพิค) มีบุตรสืบทอดตำแหน่งเจ้าเมืองไชยาสองคนคือ พระยาไชยา (ฟารุก) และพระยาไชยา (บุญชู) หลังจากนั้นเจ้าเมืองไชยาสายราชวงศ์สุลต่าน สุลัยมาน ขานีก็สิ้นสุดลงในสมัยปลายกรุงธนบุรีเท่านั้น

คำสำคัญ: ชาติพันธุ์,ภาคใต้,ไชยา,มลายู,ประวัติศาสตร์,ศิลปวัฒนธรรม

จะถูกตัดออกไป หรือปรับใช้ให้เข้ากับหลักศาสนา แต่โดยส่วนลึกแล้วยังสะท้อนให้เห็นร่องรอยของวัฒนธรรมร่วมเหล่านั้นอยู่ การนำทรัพยากรด้านวัฒนธรรมดั้งเดิมที่เป็นวัฒนธรรมร่วม และไม่ขัดต่อหลักศาสนา มาเป็นเครื่องเสริมสร้างความสำนึกผูกพันของผู้คนในแถบนี้ที่ต่างเชื้อชาติต่างศาสนากันเพื่อความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน จะช่วยก่อให้เกิดความสงบสุขและความเจริญยิ่งขึ้น

คำสำคัญ: ชาติพันธุ์, ภาคใต้, มลายู, อัตลักษณ์, วัฒนธรรม

นิรันดร์ นิมิง (2540) 'ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการประกอบอาชีพบริการของสตรีไทยมุสลิมในสถานเริงรมย์ : ศึกษาเฉพาะจังหวัดนราธิวาส' วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (ไทยคดีศึกษา) บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยทักษิณ.

งานชิ้นนี้มุ่งศึกษาปัจจัย 3 ด้าน คือ ด้านส่วนตัว ด้านครอบครัว และด้านสิ่งแวดล้อม โดยศึกษาจากสตรีไทยมุสลิมที่เป็นพนักงานต้อนรับ พนักงานบริการอาหารและเครื่องดื่ม และนักร้อง พบว่า ด้านส่วนตัวมีอิทธิพล คือ รายได้ ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส อายุ รสนิยมส่วนตัว และรูปร่างหน้าตา ด้านครอบครัว มีอิทธิพล คือ อาชีพ ระดับการศึกษาของบิดามารดา ขนบธรรมเนียม นิสัย จำนวนบุตร และความสัมพันธ์ภายในครอบครัว ส่วนปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมมีอิทธิพลจากนโยบายการพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว นักท่องเที่ยว ค่านิยมทางสังคม สื่อต่าง ๆ และกลุ่มเพื่อน จากปัจจัยที่มีอิทธิพลดังกล่าว ปัจจัยที่มีอิทธิพลมากที่สุด คือ ปัจจัยทางด้านส่วนตัว เนื่องจากสตรีไทยมุสลิมมีฐานะยากจน ขาดโอกาสที่จะเรียนต่อระดับสูง บางคนเคยประกอบอาชีพอื่นมาก่อน ซึ่งมีรายได้ได้น้อย บางคนเคยแต่งงานมาแล้ว หลังหย่าร้างต้องรับภาระเลี้ยงดูบุตรฝ่ายเดียวจึงจำเป็นต้องออกทำงานอาชีพบริการในสถานเริงรมย์

คำสำคัญ: ชาติพันธุ์, ภาคใต้, นราธิวาส, สตรีชาวไทยมุสลิม, การปรับตัว, วัฒนธรรมกับการพัฒนา

ประวิทย์ สุวณิชย์ (2531) "ชาโก ครอบครัวศรีธารโต, เมื่อคนปามายู่เมือง" สารคดี 4: 52-71.

งานชิ้นนี้ศึกษาเกี่ยวกับความเปลี่ยนแปลงประเพณีความเชื่อ ความเป็นอยู่ภาษาที่ใช้ของชาโก จากการศึกษาพบว่า ชาโกจะเลือกภูมิประเทศที่เป็นเนินสูงเป็นป่าที่ดิบ การสร้างที่อยู่อาศัยจะเรียกว่า "ทับ" จะสร้างกันแบบชั่วคราว โดยทั่วไปชาโกศรีธารโตจะมีอาชีพการทำสวนยางกัน และภาษาที่ใช้แบ่งเป็น 4 กลุ่ม ตามภาษาที่ใช้ คือ กลุ่มแต้แอ้น กลุ่มแต๊ะเต๊ะ กลุ่มยะฮายย์ และกลุ่มกันซิว ซึ่งชาโกที่อพยพมาจากปามาตั้งหมู่บ้านที่นี่เป็นพวกกันซิวมากที่สุด จำนวนประชากรชาโกในเมืองไทยมีเท่าใดนั้นไม่สามารถกำหนดให้ชัดเจนลงไปได้ เนื่องจากพวกเขาจะเร่ร่อนอยู่ไม่เป็นที่

ชาวเขมร แสดงว่ามีการแต่งงานข้ามกลุ่ม ส่วนการศึกษารูปแบบการขาดหายไปของยีนแอลฟาไกลบิน ในประชากรชาวน้ำพบเพียงชนิด rightward deletion เท่านั้น โดยตรวจพบได้ด้วยวิธี Southern hybridization ที่มีความถี่อัลลีลเป็น 0.089

คำสำคัญ:ชาติพันธุ์,ภาคใต้,ภูเก็ต,ท่าฉัตรไชย,มอแกน,พันธุศาสตร์,ฮโมโกลบิน

นันทา โรจนอุดมศาสตร์ (2542) "บ้านไทยมุสลิม : ลักษณะการตกแต่ง" สารานุกรมวัฒนธรรมไทย ภาคใต้ เล่ม 8 (4017-4028) กรุงเทพฯ ฯ มูลนิธิสารานุกรมวัฒนธรรมไทย ธนาคารไทยพาณิชย์.

ลักษณะการตกแต่งบ้านไทยมุสลิม ในภาคใต้นั้นขึ้นอยู่กับอิทธิพลความเชื่อทางศาสนา ศิลปะของอิสลามจะไม่มีลักษณะการแสดงออกที่เกี่ยวกับกามารมณ์ การร้องรำทำเพลงและศิลปะ อิสลามยังหลีกเลี่ยงการเกี่ยวพันกับรูปร่างของมนุษย์ไม่ว่าจะเป็นการวาดหรือการปั้น เพราะเกรงว่าเป็นการเลียนแบบพระผู้เป็นเจ้า การแสดงออกในศิลปะ อิสลามจึงมีลักษณะเกี่ยวกับรูปหรือเรื่องราวที่แสดงถึงธรรมชาติ นอกจากความเชื่อดังกล่าวแล้วชาวไทยมุสลิมยังมีความเชื่อในเรื่องการเลือกที่สร้างบ้าน ที่ดินที่ไม่เหมาะกับการสร้างบ้าน คือ ที่ดินที่มีลักษณะคล้ายลิ่มมีที่นาขนาบทั้งสองข้าง ที่ดินที่เคยเป็นสุสาน ที่ดินที่มีผีสิง และที่ดินที่มีทางลาดต่ำมีน้ำขังทางทิศเหนือสำหรับการสร้างบ้าน จะต้อง ให้นำหน้าบ้านอยู่ทางทิศตะวันออก ครีวยู่ทางทิศตะวันตก ยุ้งข้าวอยู่ทางทิศใต้ จำนวนบันได ต้องเป็นเลขคี่ ถ้าต่อเติมบ้านห้ามต่อเติมทางทิศตะวันออกของบ้านหลังเดิม บ้านของชาวไทยมุสลิม จะมีหลังคา 3 แบบด้วยกัน คือ แบบแบนและห้ แบบลิ้มะ และแบบลานอ การตกแต่งบ้านจะตกแต่ง โดยนำเอาอักษรมาประดิษฐ์ การใช้ลายพรรณไม้หรือดาววัลย์และลวดลายเรขาคณิต ลวดลายดังกล่าว จะตกแต่งบริเวณเหนือประตูหน้าต่าง บริเวณลูกกรงและส่วนต่าง ๆ ของบ้าน

คำสำคัญ: ชาติพันธุ์,ภาคใต้,มลายู,อัตลักษณ์,ศิลปวัฒนธรรม,ระบบคิดและภูมิปัญญา

นิธิ เอียวศรีวงศ์, สุธีวงศ์ พงศ์ไพบูลย์ และคณะ (2542) "ชาว - มลายู : ผู้คนและวัฒนธรรมในภาคใต้" สารานุกรมวัฒนธรรมภาคใต้ เล่ม 4 (1921-1942) กรุงเทพฯ ฯ มูลนิธิสารานุกรมวัฒนธรรมไทย ธนาคารไทยพาณิชย์.

งานชิ้นนี้มีสาระสำคัญเกี่ยวกับวัฒนธรรมพื้นบ้านของภาคใต้และชาว - มลายูอันเป็นแบบอย่างในการดำเนินชีวิตที่มีอยู่ในปัจจุบันนี้ว่าส่วนใหญ่วัฒนธรรมพื้นบ้านได้สืบทอดกันมาก่อนที่ศาสนาอิสลามจะเข้ามาสู่ดินแดนแถบนี้ อันเนื่องมาจากผู้คนในแถบนี้เคยมีความใกล้ชิดกันมาช้านาน มีความเกี่ยวพันกันทางด้านเชื้อชาติ ศาสนา การปกครอง เป็นเหตุให้การถ่ายทอดวัฒนธรรมมีต่อเนื่องกันมาอย่างกว้างขวาง ครั้นเมื่อศาสนาอิสลามเข้ามาวัฒนธรรมอันได้ขัดกับหลักศาสนาอิสลามก็

จะถูกตัดออกไป หรือปรับใช้ให้เข้ากับหลักศาสนา แต่โดยส่วนลึกแล้วยังสะท้อนให้เห็นร่องรอยของวัฒนธรรมร่วมเหล่านั้นอยู่ การนำทรัพยากรด้านวัฒนธรรมดั้งเดิมที่เป็นวัฒนธรรมร่วม และไม่ขัดต่อหลักศาสนา มาเป็นเครื่องเสริมสร้างความสำนึกผูกพันของผู้คนในแถบนี้ที่ต่างเชื้อชาติต่างศาสนากันเพื่อความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน จะช่วยก่อให้เกิดความสงบสุขและความเจริญยิ่งขึ้น

คำสำคัญ: ชาติพันธุ์,ภาคใต้,มลายู,อัตลักษณ์,วัฒนธรรม

นิรันดร์ นิมิง (2540) 'ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการประกอบอาชีพบริการของสตรีไทยมุสลิมในสถานเริงรมย์ : ศึกษาเฉพาะจังหวัดนราธิวาส' วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (ไทยคดีศึกษา) บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยทักษิณ.

งานชิ้นนี้มุ่งศึกษาปัจจัย 3 ด้าน คือ ด้านส่วนตัว ด้านครอบครัว และด้านสิ่งแวดล้อม โดยศึกษาจากสตรีไทยมุสลิมที่เป็นพนักงานต้อนรับ พนักงานบริการอาหารและเครื่องดื่ม และนักร้อง พบว่า ด้านส่วนตัวมีอิทธิพล คือ รายได้ ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส อายุ รสนิยมส่วนตัว และรูปร่างหน้าตา ด้านครอบครัว มีอิทธิพล คือ อาชีพ ระดับการศึกษาของบิดามารดา ขนบธรรมเนียม นิสัย จำนวนบุตร และความสัมพันธ์ภายในครอบครัว ส่วนปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมมีอิทธิพลจากนโยบายการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว นักท่องเที่ยว ค่านิยมทางสังคม สื่อต่าง ๆ และกลุ่มเพื่อน จากปัจจัยที่มีอิทธิพลดังกล่าว ปัจจัยที่มีอิทธิพลมากที่สุด คือ ปัจจัยทางด้านส่วนตัว เนื่องจากสตรีไทยมุสลิมมีฐานะยากจน ขาดโอกาสที่จะเรียนต่อระดับสูง บางคนเคยประกอบอาชีพอื่นมาก่อน ซึ่งมีรายได้น้อย บางคนเคยแต่งงานมาแล้ว หลังหย่าร้างต้องรับภาระเลี้ยงดูบุตรฝ่ายเดียวจึงจำเป็นต้องออกทำงานอาชีพบริการในสถานเริงรมย์

คำสำคัญ: ชาติพันธุ์,ภาคใต้,นราธิวาส,สตรีชาวไทยมุสลิม,การปรับตัว,วัฒนธรรมกับการพัฒนา

ประวิทย์ สุวณิชย์ (2531) "ชาโก ครอบครัวยุคศรีธาร์โต, เมื่อคนปามาอยู่เมือง" สารคดี 4: 52-71.

งานชิ้นนี้ศึกษาเกี่ยวกับความเปลี่ยนแปลงประเพณีความเชื่อ ความเป็นอยู่ภาษาที่ใช้ของชาโก จากการศึกษาพบว่า ชาโกจะเลือกภูมิประเทศที่เป็นเนินสูงเป็นป่าทึบ การสร้างที่อยู่อาศัยจะเรียกว่า "ทับ" จะสร้างกันแบบชั่วคราว โดยทั่วไปชาโกศรีธาร์โตจะมีอาชีพการทำสวนยางกัน และภาษาที่ใช้แบ่งเป็น 4 กลุ่ม ตามภาษาที่ใช้ คือ กลุ่มแต้แต้อัน กลุ่มแต๊ะเต๊ะ กลุ่มยะฮายย์ และกลุ่มกันทิว ซึ่งชาโกที่อพยพมาจากปามาตั้งหมู่บ้านที่นี่เป็นพวกกันทิวมากที่สุด จำนวนประชากรชาโกในเมืองไทยมีเท่าใดนั้นไม่สามารถกำหนดให้ชัดเจนลงไปได้ เนื่องจากพวกเขาจะเร่ร่อนอยู่ไม่เป็นที่

แต่ไม่ว่าจะอาศัยหากินอยู่ที่ไหนพวกเขา ก็ถือว่าเป็น "มันนิ" ด้วยกันคือ เป็นพวกเดียวกันทั้งสิ้น แม้ว่าพวกเขาจะอยู่ในป่า แต่ความเปลี่ยนแปลงเป็นสิ่งที่ซาไกต้องยอมรับไม่ว่าจะเป็นสิ่งของเครื่องใช้ การแต่งกาย ด้านการปกครอง ซาไกจะมีหัวหน้าหมู่บ้านซึ่งเป็นบุคคลที่มีอายุมากที่สุด โดยปกครองระบอบประชาธิปไตย ประเพณีความเชื่อเป็นสิ่งที่พวกเขาให้ความสำคัญและเคร่งครัดในการปฏิบัติตามเพราะพวกเขาเชื่อในเรื่องความฝัน โชคกลาง วิญญาณ ภูตผี สิ่งเหล่านี้มีส่วนอย่างมากในการกำหนดวิถีชีวิต และการพัฒนาสังคมของซาไก

คำสำคัญ: ชชาติพันธุ์,ภาคใต้,ยะลา,มันนิ(ซาไก),ประเพณีความเชื่อ,การเปลี่ยนแปลง

พรศักดิ์ พรหมแก้ว(2542) "ตำนานเมืองปัตตานี : ฉบับของอิบรอฮีมซุกรี" สารานุกรมวัฒนธรรมไทยภาคใต้ เล่ม 6 (2671-2674) กรุงเทพฯ : มูลนิธิสารานุกรมวัฒนธรรมไทย ธนาคารไทยพาณิชย์.

งานชิ้นนี้กล่าวถึงตำนานเมืองปัตตานีว่ามีเนื้อหาสำคัญเป็น 4 ช่วง ช่วงแรกกล่าวถึงมลายูสมัยก่อนจะสร้างเมืองปัตตานีโดยกล่าวถึงเรื่องเขตของดินแดนเขตมาลายู การแบ่งการปกครอง การอพยพเข้ามาของชนชาติต่าง ๆ และการแพร่ของวัฒนธรรมของชาวฮินดู รวมทั้งการที่ชาวมลายูเริ่มนับถือศาสนาอิสลาม ช่วงที่ 2 กล่าวถึงการสร้างเมืองปัตตานีและราชวงศ์ปัตตานี รวมถึงความสัมพันธ์กับต่างประเทศทางการค้า ช่วงที่ 3 กล่าวถึงเมืองปัตตานีเสื่อมอำนาจโดยตกอยู่ในอำนาจของไทย การปกครองของไทยต่อเมืองปัตตานีได้แยกปัตตานีออกเป็น 7 หัวเมือง และช่วงที่ 4 เป็นสมัยปัตตานีถูกรวบช่วงนี้อยู่ภายใต้การปกครองของไทย โดยที่ไทยได้เปลี่ยนแปลงสังคม วัฒนธรรมของชาวปัตตานีและเริ่มบังคับให้ชาวบ้านปัตตานีแต่งกายแบบตะวันตก

คำสำคัญ: ชชาติพันธุ์,ภาคใต้,ปัตตานี,ตำนาน,อัตลักษณ์

พันธุ์ ชันติกาโร(2542)'ประสบการณ์การดูแลตนเองของหญิงมีครรภ์มุสลิมที่ไม่ฝากครรภ์'วิทยานิพนธ์พยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต (การพยาบาลอนามัยชุมชน) บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

งานชิ้นนี้ศึกษาโดยวิธีวิจัยเชิงคุณภาพชนิดปรากฏการณ์วิทยาเพื่ออธิบายประสบการณ์การดูแลตนเองของหญิงมีครรภ์มุสลิมที่ไม่ฝากครรภ์ ปัจจัยที่เกี่ยวกับการดูแลตนเอง และปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการไม่ฝากครรภ์ พบว่ามีการให้ความหมายของการตั้งครรภ์เป็นสัญญาณของการมีลูก เป็นภาวะปกติไม่ใช่การเจ็บป่วย จึงทำอย่างไรให้แม่ลูกแข็งแรง ทำจิตใจให้สบาย คลอดง่ายและปลอดภัย โดยอาศัยปัจจัยจากความเชื่ออาหารของบุคคลในครอบครัว ญาติพี่น้อง การได้รับข้อมูลที่ถูกต้อง ความเชื่อในหลักศาสนา ส่วนปัญหาและอุปสรรค เช่น บุตรที่ยังไม่เข้าโรงเรียน ความเชื่อทางศาสนา ความเชื่อ

ท้องถิ่น ส่วนปัจจัยที่ไม่ฝากครม เพราะเห็นว่าเป็นประเพณีปฏิบัติ ต้องการคลอดที่บ้านกับผดุงครม โบราณ ข้อมูลเกี่ยวกับการฝากครม การคลอดกับเจ้าหน้าที่สาธารณสุขและกัวฉินหลักศาสนา

คำสำคัญ: ชาติพันธุ์,ภาคใต้,มลายู,การฝากครม,แพทย์พื้นบ้าน

เพลินพิศ จันทร์สุริยา(2540)'การยอมรับบทบาทปลัดอำเภอหญิง : ศึกษากรณีจังหวัดชายแดนภาคใต้' วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต (รัฐประศาสนศาสตร์) บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

งานชิ้นนี้ศึกษาเรื่องการยอมรับบทบาทของปลัดอำเภอหญิงและเปรียบเทียบ เพศ ศาสนา อายุ สถานภาพการสมรส ระดับการศึกษา ระดับตำแหน่ง ตำแหน่ง และอายุราชการกับการยอมรับบทบาท โดยใช้กลุ่มประชากรศึกษา จากข้าราชการสังกัดกรมการปกครอง ข้าราชการกรมการพัฒนาชุมชน กรมส่งเสริมการเกษตร และกำนันในอำเภอที่มีปลัดอำเภอหญิงปฏิบัติงาน พบว่าโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง แต่ในการเป็นเพศหญิงจะได้รับยอมรับกว่าเพศชาย ส่วนตัวแปร ในด้านศาสนา อายุ สถานภาพการสมรส ระดับการศึกษา ระดับตำแหน่ง ตำแหน่ง อายุราชการให้การยอมรับไม่แตกต่างกัน จึงเห็นควรส่งเสริมบทบาทของปลัดอำเภอหญิง โดยจัดให้มีการฝึกอบรม การจัดสัมมนา เพื่อพัฒนาคุณลักษณะในการเป็นผู้นำ และควรเปิดโอกาสให้ปลัดอำเภอหญิงได้ปฏิบัติหน้าที่ในด้านต่าง ๆ เช่นเดียวกับปลัดอำเภอชาย

คำสำคัญ: ชาติพันธุ์,ภาคใต้,จังหวัดชายแดนภาคใต้,มลายู,ปลัดอำเภอหญิง,บทบาทหน้าที่

ไพบูลย์ ดวงจันทร์ (2523) "ซาไก : เจ้าแห่งขุนเขาและสมุนไพร่" สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ.

งานชิ้นนี้เป็นการศึกษาทางด้านชาติพันธุ์วรรณาเกี่ยวกับชนเผ่าซาไกที่อาศัยอยู่ทางภาคใต้ของประเทศไทย โดยผู้ศึกษาใช้วิธีการศึกษาเชิงมานุษยวิทยาด้วยการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม ในชุมชนที่ตนเองศึกษา แล้วนำมาเรียบเรียงในเชิงพรรณนาโวหารที่ให้รายละเอียดทางด้านชาติพันธุ์ วิถีชีวิตของกลุ่มชนซาไก พบว่าชนกลุ่มนี้ยังดำรงชีวิตอยู่ด้วยการยังชีพโดยการหาของป่าและล่าสัตว์เป็นหลัก (Hunting and Gathering) ทั้งนี้เพราะพวกเขาไม่รู้จักรการเพาะปลูกและเลี้ยงสัตว์ เนื่องจากมีนิสัยสภาพการเป็นอยู่ที่ต้องอพยพพร้อมเร่อยู่ตลอดเวลาและไม่มีการเก็บสะสมอาหาร ในปัจจุบันชาวซาไกจะมีการเปลี่ยนแปลงในด้านวัฒนธรรมการแต่งกายไปจากเดิม เนื่องจากได้รับแจกเสื้อผ้าจากชาวเมือง อีกทั้งยังรู้จักนำของป่ามาแลกเครื่องบริโภคบางชนิด ซึ่งในจำนวนของป่าที่ชาวซาไกนำมาแลกเปลี่ยนกับชาวเมืองนั้นคือ สมุนไพรประเภทต่าง ๆ ความเชี่ยวชาญในการใช้สมุนไพรของชาวซา

โกเป็นที่ยกย่อง จนได้ชื่อว่า ซาโกเป็นเจ้าของสมุนไพร

คำสำคัญ: ชาตินัพนธ์,ภาคใต้,มันนิ(ซาโก)(เงาะป่า),ชาตินัพนธ์วรรณ

มงคล ทองนุ่น(2535)'โลกทรรศน์ที่ปรากฏในประเพณีของชาวไทยมุสลิมในจังหวัดสตูล' วิทยานิพนธ์
ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (ไทยคดีศึกษา) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒสงขลา.

งานวิจัยชิ้นนี้ศึกษาเนื้อหาประเพณี และศึกษาโลกทรรศน์ของชาวไทยมุสลิมในจังหวัดสตูล
ในด้านประเพณีพบว่ายังถือปฏิบัติอย่างเคร่งครัดตามประเพณี ทั้งประเพณีในรอบปีและประเพณี
รอบชีวิต ตามค่านิยมและวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องด้วยศาสนาอิสลามซึ่งถ่ายทอดมาจากบรรพบุรุษรวม
ทั้งได้นำเอาวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องด้วยศาสนามาปรับใช้ให้เหมาะสมกับชีวิตประจำวัน อีกทั้งมีการ
ผสมผสานบางส่วนให้เข้ากับวัฒนธรรมของกลุ่มไทยพุทธ และพราหมณ์ สำหรับโลกทรรศน์พบว่า
ชาวไทยมุสลิมในจังหวัดสตูล มีความผูกพันอยู่กับเครือญาติและบริวาร ยึดมั่นในคุณธรรมจริยธรรม
มีความเชื่อว่าสภาพสิ่งทั้งหลายเป็นไปตามพระประสงค์ของอัลลอฮ์ จึงมีความผูกพันและเห็นคุณค่า
ของธรรมชาติ อีกทั้งยังเกี่ยวข้องกับคุณไสย ดวงวิญญาณ ภูติผีปีศาจ ซึ่งเป็นสิ่งที่อยู่เหนือเหตุผล
อยู่มาก สว่นความเชื่อเกี่ยวกับศาสนายังใช้การปฏิบัติศาสนกิจเป็นแนวทางการดำเนินชีวิต โดย
เฉพาะความเชื่อเรื่องภพ -ชาติ และบาปบุญ

คำสำคัญ: ชาตินัพนธ์,ภาคใต้,สตูล,ชาวไทยอิสลาม,ความเชื่อ,การสร้างอัตลักษณ์,ศิลปวัฒนธรรม

มานิชญ์ บุญญาบุตร (2542) "กฎหมายอิสลาม" สารานุกรมวัฒนธรรมไทย ภาคใต้ เล่ม 1 (18-
20) กรุงเทพฯ : มูลนิธิสารานุกรมวัฒนธรรมไทย ธนาคารไทยพาณิชย์.

งานชิ้นนี้พบว่ากฎหมายอิสลามคือ ข้อกำหนดที่มุสลิมทุกคนจะต้องปฏิบัติ ถ้าฝ่าฝืนจะถูก
ลงโทษโดยสังคมพระผู้เป็นเจ้าของและโดยกฎหมายบ้านเมือง กฎหมายอิสลามมาจากหลักทางศาสนา
คือ คัมภีร์อัล - กุรอาน เป็นโอองการของอัลลอฮ์ที่ประทานแก่ท่านนบีมุฮัมมัด อัล - หะดีษ คือ ข้อ
บัญญัติจากการกระทำหรือการปฏิบัติของท่านนบีมุฮัมมัด อัล - อิจญ์คือความเห็นเกี่ยวกับปัญหาทาง
กฎหมายอิสลามของนักนิติศาสตร์ ซึ่งเป็นสาวกของท่านนบีมุฮัมมัด และอัล - กิยาเป็นการเปรียบเทียบ
เทียบโดยอาศัยเหตุผลที่ต่อเนื่อง ในจังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทยได้นำกฎหมายอิสลามมา
ใช้ ตะโต๊ะเป็นผู้ที่มีอำนาจในการชี้ขาดและลงลายมือชื่อในคำพิพากษาคดีนั้น ๆ กฎหมายอิสลามมี
ทั้งส่วนที่ว่าด้วยครอบครัวและมรดก อิสลามถือว่าการสมรสจะสมบูรณ์ก็ต่อเมื่อได้ประกอบพิธีกรรม
ถูกต้องตามหลักศาสนาอิสลาม โดยทั้งสองฝ่ายยินดีพร้อมใจกันมีพยาน 2 คนขึ้นไปและจะต้องเป็น
คนมุสลิม ในส่วนของทายาทที่จะได้รับมรดกตามกฎหมายอิสลาม ได้แก่ สามี ภรรยา บุตร บิดา

มารดา ปู่ ย่า ยาย หลาน เหลน แต่บุตรบุญธรรมไม่ถือว่าเป็นทายาท

คำสำคัญ: ชาติพันธุ์,ภาคใต้,จังหวัดชายแดน,มลายู,อัตลักษณ์,ความสัมพันธ์เชิงอำนาจ

มานิชญ์ บุญญานวัตร (2542) "มัสยิด" สารานุกรมวัฒนธรรมไทย ภาคใต้ เล่ม 12 (5973-5985) กรุงเทพฯ ฯ: มูลนิธิสารานุกรมวัฒนธรรมไทย ธนาคารไทยพาณิชย์.

มัสยิดเป็นสถานที่สำคัญที่จะทำให้มนุษย์มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับพระผู้เป็นเจ้า มัสยิดเป็นที่ที่มุสลิมใช้เป็นสถานที่ละหมาด ใช้เป็นที่นั่งสำรวมจิตใจและทำความสงบทางใจ มัสยิดแห่งแรกของโลกคือ มัสยิด "กบา" ประเทศซาอุดีอาระเบีย มัสยิดที่สำคัญที่สุดของมุสลิมทั่วโลก คือ มัสยิดอัลฮะรออม ประเทศซาอุดีอาระเบีย ซึ่งมุสลิมทั่วโลกจะต้องหาโอกาสไปนมัสการหรือกระทำพิธีฮัจญ์อย่างน้อยหนึ่งครั้งในชีวิต ลักษณะทั่วไปของมัสยิดในยุคหลัง ๆ มีการเขียนอักษรอาหรับเป็นลวดลายกลมเป็นวงแทนปูชนียวัตถุ ขนาดของมัสยิดจะเล็กหรือใหญ่ขึ้นอยู่กับความสามารถและศรัทธาของผู้สร้างและจำนวนประชากร ศาสนาอิสลามไม่มีวัด ไม่มีนักบวช แต่มีอิหม่ามเป็นหัวหน้าหรือผู้นำซึ่งอิหม่ามจะมีผู้ช่วย 2 คน คือ บิหลัน และคอเต็บ มัสยิดในประเทศมีมากใน 4 จังหวัด ได้แก่ ยะลา ปัตตานี นราธิวาส และสตูล

คำสำคัญ: ชาติพันธุ์,ภาคใต้,จังหวัดชายแดน,มลายู,อัตลักษณ์,ศิลปวัฒนธรรม

มานิชญ์ บุญญานวัตร (2542) "อัล-กูรอาน" สารานุกรมวัฒนธรรมไทยภาคใต้ เล่ม 18 (8876-8882) กรุงเทพฯ ฯ: มูลนิธิสารานุกรมวัฒนธรรมไทย ธนาคารไทยพาณิชย์.

"อัล - กูรอาน" หมายถึงคัมภีร์ศักดิ์สิทธิ์ในศาสนาอิสลามที่อัลลอฮ์ได้ประทานมายังนบีมุฮัมมัด (คือล) คัมภีร์ได้บันทึกไว้เป็นภาษาอาหรับ อัล - กูรอานเป็นคัมภีร์ที่มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงของมนุษยชาติ ชาวมุสลิมทุกคนจะต้องอ่านและปฏิบัติตามบทบัญญัติของอัลลอฮ์ เนื้อหาสาระของคัมภีร์อัล - กูรอานเป็นธรรมนูญในการดำเนินชีวิตของมนุษย์ที่เร่งเร้าท้าทายให้มนุษย์คิดค้นคว้า วิจัยหาเหตุผลแล้วนำไปใช้ให้รู้จักวิเคราะห์พิจารณาในสรรพสิ่งทั้งหลายที่อัลลอฮ์ทรงสร้างไว้ ซึ่งเป็นเรื่องเกี่ยวกับวิทยาศาสตร์ กฎระหว่างมนุษย์ การปฏิบัติระหว่างกัน การประกอบศาสนกิจ การศรัทธา ภาระหน้าที่ของมนุษย์ ความรู้เรื่องเอกภาพของพระเจ้า เรื่องของศาสดา อัลลอฮ์ได้สอนมนุษย์ถึงการมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน คือ ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับพระเจ้า ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ และความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม นอกจากคัมภีร์อัล - กูรอานจะมีเนื้อหาสาระครบทุกเรื่อง ทั้งทางด้านเศรษฐศาสตร์ วิทยาศาสตร์ สังคม การเมือง กฎหมาย และอื่น ๆ แล้ว อัล - กูรอานยังมีความวิจิตรในการเรียบเรียงถ้อยคำอีกด้วย จนได้รับการยกย่องว่าเป็น

ไวยากรณ์ และเป็นพจนานุกรมหรือสารานุกรมของกฎหมายและมหาบัญญัติต่าง ๆ ก็ได้

คำสำคัญ: ชาติพันธุ์,ภาคใต้,มุสลิม,คัมภีร์อุล-กูรอาน,อัตลักษณ์

เยาวลักษณ์ ศรีสุกใส (2545) 'การเปลี่ยนแปลงทางสังคม - เศรษฐกิจและวัฒนธรรม : ศึกษากรณีชาวเลสงขลา อำเภอกะลันตา จังหวัดกระบี่' วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต (สาขาวิชามานุษยวิทยา) บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

งานชิ้นนี้ศึกษาพัฒนาการและการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจและวัฒนธรรม ของชาวเลอุรักลาไวย์ และศึกษาวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลอุรักลาไวย์ ที่บ้านสงกาอู อำเภอกะลันตา จังหวัดกระบี่ พบว่า การเข้ามาของรัฐและระบบเศรษฐกิจสมัยใหม่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองของกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลอุรักลาไวย์ บ้านสงกาอู อำเภอกะลันตา จังหวัดกระบี่ โดยการขยายตัวของเศรษฐกิจเชิงพาณิชย์ การขยายตัวของอำนาจรัฐและธุรกิจท่องเที่ยวอันเป็นผลมาจากการพัฒนาไปสู่ความทันสมัย ทำให้ระบบเศรษฐกิจแบบยังชีพภายในชุมชนเปลี่ยนไปเป็นระบบการผลิตเพื่อการค้ามากขึ้น ส่งผลให้แบบแผนชีวิตทางสังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรมเปลี่ยนแปลงไป อย่างไรก็ตามด้วยพื้นฐานความเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่ยังมีสำนึกในบรรพบุรุษร่วมกัน มีความเป็นเครือญาติในชุมชนทำให้ชาวเลยังคงรักษาอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ของตนเองไว้ได้แม้จะไม่เข้มข้นเหมือนในอดีตก็ตาม

คำสำคัญ: ชาติพันธุ์,ภาคใต้,กระบี่,อุรักลาไวย์(ชาวเล),วิถีชีวิต,การเปลี่ยนแปลงทางสังคม, การปรับตัว

รัตติยา สาและ (2542) "ภาษามลายูถิ่นภาคใต้" สารานุกรมวัฒนธรรมไทย ภาคใต้ เล่ม 12 (5692-5694) กรุงเทพฯ ฯ มูลนิธิสารานุกรมวัฒนธรรมไทย ธนาคารไทยพาณิชย์.

ภาษามลายูถิ่นใต้ของประเทศ หมายถึง ภาษามลายูที่พูดกันในจังหวัดปัตตานี ยะลา นราธิวาส และสตูล ซึ่งปัจจุบันสามารถแบ่งสำเนียงภาษามลายูถิ่นใต้ได้เป็น 2 สำเนียง ได้แก่ ภาษามลายูถิ่นสำเนียงฝั่งตะวันตก และภาษามลายูถิ่นสำเนียงฝั่งตะวันออก ภาษามลายูถิ่นสำเนียงฝั่งตะวันตกมีภาษามลายูถิ่นสตูลเป็นศูนย์กลาง และภาษามลายูถิ่นสำเนียงฝั่งทะเลตะวันออกมีภาษามลายูถิ่นปัตตานีเป็นศูนย์กลาง ภาษามลายูถิ่นทั้งปัตตานีและสตูลมีเพียงภาษาพูดไม่มีภาษาเขียน และไม่มีตัวอักษร

คำสำคัญ: ชาติพันธุ์,ภาคใต้,สี่จังหวัดภาคใต้,ภาษามลายูถิ่น,อัตลักษณ์

ลีลา ตังกนะภักย์ (2535) 'ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการใช้บริการทำคลอดแบบพื้นบ้านและแบบสมัยใหม่ของมารดาไทยมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้' วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (ศึกษาศาสตร์เพื่อพัฒนาชุมชน) มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

งานชิ้นนี้ศึกษาปัจจัยด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และการแพทย์ที่มีอิทธิพลต่อการใช้บริการทำคลอดแบบพื้นบ้านและแบบสมัยใหม่พบว่า มารดาไทยมุสลิมนิยมทำคลอดแบบพื้นบ้านมากกว่าแบบสมัยใหม่ถึงร้อยละ 90 โดยมีปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการใช้บริการ ได้แก่ ระยะทางจากที่อยู่ถึงแหล่งบริการมีอิทธิพลมากที่สุด รองลงมาคือ ความสามารถในการพูดภาษาไทย รายได้ของครอบครัว ค่าใช้จ่ายในการเดินทาง การศึกษาสายสามัญ ความรู้เกี่ยวกับการใช้บริการทำคลอด ความเชื่อในประสิทธิภาพการทำคลอด ช่องว่างทางสังคม ขนาดที่ดินทำกินที่เป็นของตนเอง จำนวนสมาชิกในครอบครัวที่มีรายได้ ตามลำดับ

คำสำคัญ: ชาติพันธุ์,ภาคใต้,จังหวัดชายแดนภาคใต้,มลายู,คลอดแบบพื้นบ้าน,แบบสมัยใหม่

วรรณ บัวขาว (2545) 'ประสบการณ์การได้รับการดูแลในระยะคลอดของหญิงมุสลิมที่คลอดกับผดุงครรภ์โบราณ' วิทยานิพนธ์พยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต (การพยาบาลอนามัยชุมชน) มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

งานชิ้นนี้ศึกษาเพื่ออธิบายถึงประสบการณ์การได้รับการดูแลในระยะคลอดของหญิงมุสลิมที่คลอดกับผดุงครรภ์โบราณ พบว่าเป็นการดูแลแบบแม่ดูแลลูก โดยแบ่งออกเป็น 4 ระยะ คือ ระยะที่ 1 เป็นการสำรวจร่างกาย การคลายปวด การเตรียมความพร้อม การสร้างกำลังใจด้วยการว่าคาถา การให้กินนมมันต์ ระยะที่ 2 สอนวิธีการเบ่ง ดันท้อง ว่าคาถา กดฝีเย็บ ระยะที่ 3 คลึงมดลูก กดท้องน้อย ว่าคาถา ให้กินนมมันต์ ระยะที่ 4 การดูแลลูก ตั้งแต่กระตุ้นให้ร้อง ตัดสายสะดือ อาบน้ำ ขอพรจากพระเจ้า ส่วนการดูแลแม่ได้แก่ การนวดร่างกาย อาบน้ำสมุนไพร ส่งผลต่อความรู้สึกของหญิงผู้คลอดบุตรใน 3 ลักษณะ คือ ความอบอุ่นใจ ความดีใจภูมิใจ และมีความพอใจประทับใจ

คำสำคัญ: ชาติพันธุ์,ภาคใต้,ปัตตานี,มลายู,แพทย์พื้นบ้าน

ศิริศักดิ์ ชาทอง และ อนันต์ วัฒนานิก(2542) "ประเพณีแห่นก" สารานุกรมวัฒนธรรมไทย ภาคใต้ เล่ม 18 (8733-8738) กรุงเทพฯ: มูลนิธิสารานุกรมวัฒนธรรมไทย ธนาคารไทยพาณิชย์.

แห่นกเป็นประเพณีพื้นเมืองของจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่ได้รับอิทธิพลมาจากอินโดนีเซียมีแพร่หลายที่ ปัตตานี ยะลา นราธิวาสเป็นประเพณีนิยมเพื่อความสนุกสนานรื่นเริง เพื่อเป็นการแสดงความจงรักภักดีแก่ผู้ใหญ่ เพื่อการประกวดและในโอกาสต้อนรับแขกเมือง นกที่ประดิษฐ์ขึ้นในการแห่

มีลักษณะที่แปลกพิสดารตามความเชื่อ คือ นกกาเกาะชูรอ สันนิษฐานว่าน่าจะเป็นนกการเวก นกครุฑ นกยูงทอง และนกสิงห์ ในขบวนแห่กต้องอาศัยกำลังคนและอุปกรณ์มากมาย เครื่องดนตรีที่ใช้ในขบวนนี้ ได้แก่ ปี่ชวา กลองแขก ฆ้องใหญ่ ซึ่งจะบรรเลงนำหน้าขบวนนี้ ถัดมาเป็นขบวนบายศรี แต่งกายสวยงามด้วยเสื้อผ้าหลากสีสันตามประเพณีท้องถิ่น พานบายศรีใช้พานทองเหลืองเป็นจำนวนคี่ ลำดับถัดมาเป็นผู้ดูแลนก แต่งกายแบบนักรบ มือถือกริชเดินนำหน้าขบวน เมื่อขบวนแห่ไปถึงจุดหมายผู้ดูแลนกจะใช้ศีลปะการรำรำสึละ รำกริช รำหอก ให้แขกชมต่อมาเป็นขบวนนก จำนวนคนหามมาน้อยแล้วแต่ขนาดและน้ำหนักของนก ต่อจากขบวนนกก็เป็นขบวนพลกริช ขบวนพลหอก แต่งกายอย่างนักรบสมัยโบราณในขบวนแห่แต่ละครั้งจะใช้นกที่ตัวก็ได้แล้วแต่โอกาสและความเหมาะสม

คำสำคัญ: ชาติพันธุ์,ภาคใต้,จังหวัดชายแดนภาคใต้,อัตลักษณ์,ประเพณี

สงบ เมฆาอภิรักษ์ (2537) 'ความเชื่อในพิธีกรรม การเข้าทรงของชาวไทย เชื้อสายจีน ในอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา' วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (ไทยคดีศึกษา) บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยทักษิณ.

งานชิ้นนี้ศึกษาความเชื่อในพิธีกรรมการเข้าทรงและความเชื่อเกี่ยวกับร่างทรงที่มีผลกระทบต่อสังคมปัจจุบันของชาวไทยเชื้อสายจีนในอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา พบว่ามีความเชื่อเกี่ยวกับวิญญาณ ซึ่งจำแนกออกเป็น 4 กลุ่ม คือ วิญญาณที่มาจากเทพเจ้าหรือเซียน วิญญาณที่มาจากคน วิญญาณที่มาจากสัตว์ และวิญญาณที่มาจากผีเปรต โดยมีทั้งวิญญาณที่มาดีและมาร้าย ส่วนความเชื่อเกี่ยวกับร่างทรง เชื่อว่าร่างทรงและวิญญาณสามารถติดต่อกันได้ เป็นสื่อวิญญาณ และเป็นบุคคลที่ได้รับการคัดเลือกจากวิญญาณ มีทั้งร่างทรงที่ไม่มีศาล และร่างทรงประจำศาลเจ้าหรือประจำเทศกาล และเชื่อว่าวิญญาณสามารถกระทำการใด ๆ โดยผ่านร่างทรงได้ เช่น รักษาโรคภัยไข้เจ็บ สะเดาะเคราะห์ ทำนายโชคชะตา ดูฤกษ์ยาม เป็นต้น

คำสำคัญ: ชาติพันธุ์,ภาคใต้,สงขลา,ชาวจีน,พิธีกรรม,ความเชื่อ,ร่างทรง

สงบ ส่งเมือง (2542) "ณ ระนอง, ตระกูล" สารานุกรมวัฒนธรรมไทย ภาคใต้ เล่ม 5 (2311-2320) กรุงเทพฯ ฯ มูลนิธิสารานุกรมวัฒนธรรมไทย ธนาคารไทยพาณิชย์.

งานชิ้นนี้ศึกษาพบว่า ตระกูล ณ ระนอง เป็นตระกูลนักปกครองและเป็นตระกูลพ่อค้าที่มีบทบาทในภาคใต้ระหว่างปี พ.ศ. 2387 จนถึงปัจจุบัน ในพุทธศตวรรษที่ 25 ถือได้ว่าตระกูลนี้มีอำนาจสูงสุด ต้นตระกูลเป็นชาวจีนฮกเกี้ยนชื่อคอซู้เจียง ออกจากเมืองจีนมาเป็นกรรมกรหาทุนเพื่อ

ทำการค้าได้รับอุปการะจากท้าวเทพกระษัตรีให้ไปค้าขายที่เมืองตะกั่วป่า จนมีทุนในการทำการค้า ต่อมาได้รับอนุญาตให้ผูกขาดการทำตึก เมื่อย้ายครอบครัวไปอยู่จังหวัดระนองได้รับตำแหน่ง นายอากรตึกต่อมาได้เลื่อนตำแหน่งเป็นพระรัตนเศรษฐี และได้ดำรงตำแหน่งผู้ว่าราชการจังหวัด ระนองได้รับผลประโยชน์มากมายจากการเก็บส่วยและแรงงานไพร่พล ได้ผูกขาดการค้าขายสินค้า และการทำเหมืองแร่ ต่อมาได้รับการเลื่อนตำแหน่งอีกเป็นเจ้าพระยาดำรงสุจริตมหิศรภักดี ท่านผู้นี้มี ภรรยา 2 คน มีบุตร 6 คน รับราชการ 4 คน ผู้ซึ่งเป็นที่รู้จักกันดี คือ พระยารัษฎานุประดิษฐ์ ในระยะเวลาช่วง 2 - 3 อายุคน ตระกูลนี้ได้แผ่สาขาเครือญาติไปอย่างกว้างขวางบ้างก็รับราชการ แต่ส่วนใหญ่ประกอบธุรกิจส่วนตัว

คำสำคัญ: ชาติพันธุ์,ภาคใต้,ตระกูล เน ระนอง,การพัฒนา,การปรับตัว,ระบบคัตและภูมิปัญญา

สมบูรณ์ ธนะสุข, สุธิวงศ์ พงศ์ไพบุลย์ และคณะ(2543) "กะเทาะสนิมกริช แลวิถีชาวใต้ตอนล่าง" งานวิจัยตามโครงการเมธีวิจัยอาวุโส ในโครงการโครงสร้างและพลวัตวัฒนธรรมภาคใต้กับการพัฒนา สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.).

งานวิจัยชิ้นนี้พบว่า อัตลักษณ์และวัฒนธรรมภาคใต้ตอนล่างซึ่งมีปัตตานี และปัตตานีเป็น ศูนย์กลางสัมพันธ์กับปัจจัยหลัก สรุปได้ว่า ความหลากหลายทางวัฒนธรรมส่วนที่เกิดจากปัจจัยภายใน ชุมชนเองมีอัตลักษณ์ไม่แตกต่างกับภาคใต้ตอนกลางและภาคใต้ตอนบนมากนัก เพราะว่ามีสภาพ ภูมิศาสตร์ ดินฟ้าอากาศ ธรณีสัณฐาน ทรัพยากรธรรมชาติ และสภาพแวดล้อม ทำให้ความหลากหลายทางชีวภาพอันเป็นเงื่อนไขต่อการดำรงชีวิต การสั่งสมสมภูมิปัญญาและมรดกวัฒนธรรมอื่น ๆ ของชุมชนบริเวณนี้มีลักษณะร่วมกัน แต่เมื่อวัฒนธรรมฮินดูเข้ามามีอิทธิพล ประกอบกับปัตตานีเคย เป็นรัฐอิสระเป็นศูนย์กลางการปกครองเคยติดต่อกับค้าขายกับต่างชาติอย่างกว้างขวางส่งผลให้ โครงสร้างและพลวัตวัฒนธรรมภาคใต้ตอนล่างโดดเด่นยิ่งขึ้น มีอัตลักษณ์และพลวัตแตกต่างไปจากภาค ใต้ส่วนอื่นมากขึ้น เมื่อศาสนาอิสลามมีบทบาทในดินแดนคาบสมุทรมลายูสองฟากก็ยิ่งทำให้วัฒนธรรมฮินดู - ชวา และวัฒนธรรมอิสลามในภาคใต้เข้มข้นยิ่งขึ้น วัฒนธรรมกริชที่มีชวาเป็นต้นกำเนิดได้ ปรากฏร่วมในภาคใต้ตอนล่างอย่างชัดเจน จากการศึกษาในส่วนเกี่ยวกับรูปลักษณ์และภูมิปัญญาที่เป็นอัตลักษณ์พบว่า การผลิตกริชมีสกุลช่าง ซึ่งมีเทคนิควิธีการผลิตอย่างมีขั้นตอน เป็นศาสตร์ที่ พร้อมรับการส่งเสริมอนุรักษ์ และประกอบการเชิงพาณิชย์ได้

คำสำคัญ: ชาติพันธุ์,ภาคใต้,ปัตตานี,มลายู,อัตลักษณ์,ศิลปวัฒนธรรม,วัฒนธรรมกับการ พัฒนา

สมมาศ ณ. จรูญ (2543) 'ศึกษาประเพณีถือศีลอดในเดือนรอมฎอนของชาวไทยมุสลิม ในอำเภอเทพา จังหวัดสงขลา' วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (ไทยคดีศึกษา) บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยทักษิณ.

งานชิ้นนี้ศึกษาขั้นตอนและพิธีกรรม รวมทั้งผลกระทบจากประเพณีถือศีลอด ในส่วนของขั้นตอนชาวไทยมุสลิมในอำเภอเทพาปฏิบัติตามบทบัญญัติของศาสนาอิสลามตามพระคัมภีร์ และตามซุนนะห์ของศาสดาอย่างเคร่งครัด ตั้งแต่การเตรียมตัว การดูดวงจันทร์ การกำหนดเวลาเริ่มต้นถือศีลอด การตั้งเจตนาทำอย่างเคร่งครัด การละเว้นข้อห้ามการปฏิบัติขณะถือศีลอดในข้อควรปฏิบัติ การละหมาด การละศีลอด การจ่ายซะกาตฟิตรีเราะห์ และการออกบวช สำหรับผลกระทบก่อให้เกิดผลกระทบด้านดีเป็นส่วนใหญ่ต่อตัวบุคคลและครอบครัว ต่อชุมชนและสถาบันทางสังคม ต่อความเชื่อและศาสนา และต่อเศรษฐกิจ เช่น ทำให้สัมพันธ์ภาพภายในครอบครัวและระหว่างครอบครัวมีความสุข ในการปฏิบัติตามประเพณี เกิดความสามัคคีในชุมชน มีความศรัทธาต่ออัลลอฮ์อย่างเห็นรูปธรรมมากขึ้น ฯลฯ สำหรับผลกระทบที่เป็นปัญหาอยู่บ้างได้แก่ ประสิทธิภาพในการทำงานของร่างกาย ผลกระทบต่อผู้ป่วยที่เป็นโรคเกี่ยวกับทางเดินอาหาร และส่งผลกระทบต่อการเรียนการสอนในโรงเรียน

คำสำคัญ: ชาติพันธุ์,ภาคใต้,สงขลา,มลายู,การถือศีลอด,ศิลปวัฒนธรรม

สมศิริ นครวงศ์ (2539) 'โลกทรรศน์ทางการเมืองของชาวไทยมุสลิมในเขตเทศบาลเมืองสงขลา อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา' วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (ไทยคดีศึกษา) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒภาคใต้.

งานวิจัยนี้ศึกษาโลกทรรศน์ที่มีต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตยและโลกทรรศน์ที่มีต่อชนชั้นทางการเมือง ในส่วนของโลกทรรศน์ที่มีต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตยต้องมีรัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุด ต้องมีกฎหมายเพื่อควบคุมพฤติกรรมของคน กฎหมายต้องคำนึงถึงหลักศาสนาที่ผู้คนนับถือ ฝ่ายนิติบัญญัติต้องมีความรู้เรื่องต่าง ๆ และมีความยุติธรรม ฝ่ายบริหารต้องมีความรู้ความสามารถ และทำงานเพื่อประโยชน์ส่วนรวม ฝ่ายตุลาการต้องอาศัยหลักกฎหมายตัดสินคดีอย่างยุติธรรม สำหรับการเลือกตั้งถือว่ามีสำคัญยิ่งในการปกครองระบอบ ประชาธิปไตย ในการเลือกตั้งต้องมีความยุติธรรมและพรรคการเมืองต้องเข้มแข็งมั่นคง ในส่วนของโลกทรรศน์ที่มีต่อชนชั้นทางการเมือง และชนชั้นปกครองจะต้องมีการศึกษาดี มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมดี และต้องมีคุณธรรม ต้องมีพฤติกรรมการทำงานเพื่อประเทศชาติ เป็นแบบอย่างที่ดีและมีความยุติธรรม ส่วนชนชั้นใต้ปกครองต้องได้รับการศึกษา มีคุณธรรม เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม ฯลฯ มีพฤติกรรมที่สนับสนุนนโยบายของรัฐ มีความสามัคคี และร่วมมือกันพัฒนาสังคม

คำสำคัญ: ชาติพันธุ์,ภาคใต้,สงขลา,มลายู,โลกทรรศน์,วัฒนธรรมกับการพัฒนา

สวัสดี ชูสังข์ (2542) 'ศึกษาชื่อบ้านในอำเภอปากพะยูน จังหวัดพัทลุง' วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (ไทยคดีศึกษา) บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยทักษิณ.

งานชิ้นนี้ศึกษาเรื่องชื่อบ้านในด้านความหมายและประวัติความเป็นมาของชื่อบ้าน รวมทั้งลักษณะของหมู่บ้านที่สัมพันธ์กับชื่อบ้านในอำเภอปากพะยูน จังหวัดพัทลุง พบว่าชื่อบ้านมีทั้งที่ได้ความหมายมาจากตำนาน สภาพขณะแรกตั้งหมู่บ้าน ชื่อบุคคลที่มีความสำคัญในการก่อตั้งชุมชน ส่วนลักษณะหมู่บ้านจะสัมพันธ์กับชื่อบ้านที่เกี่ยวข้องกับสภาพภูมิศาสตร์ เช่น บ้านเกาะนางคำ บ้านดอนทราย เป็นต้น ที่เกี่ยวข้องกับพืช สัตว์ และผู้คน เช่น บ้านโคกโหนด บ้านคลองสง่าง บ้านควนนางพิมพ์ เป็นต้น ที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจ เช่น บ้านช่องพิน บ้านเหมืองตะกั่ว เป็นต้น และเกี่ยวข้องกับความเชื่อและสิ่งปลูกสร้าง เช่น บ้านศาลาทวด บ้านหัวสะพาน เป็นต้น

คำสำคัญ: ชาติพันธุ์,ภาคใต้,พัทลุง,ปากพะยูน,ชื่อบ้าน

สระรี หัวเมือง (2542) 'ศึกษาการปฏิบัติงานและผลจากการปฏิบัติงาน โดยใช้หลักเศรษฐกิจอิสลามของสหกรณ์ออมทรัพย์อิสลามปัตตานี จำกัด' วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (ไทยคดีศึกษา) บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยทักษิณ.

งานชิ้นนี้ศึกษาการปฏิบัติงานและผลจากการปฏิบัติงานของสหกรณ์ออมทรัพย์ อิสลามปัตตานี จำกัด พบว่า การปฏิบัติงานโดยใช้หลักเศรษฐกิจอิสลาม ประกอบด้วยงาน 5 งาน คือ งานรับฝากเงินเพื่อการลงทุน งานรับฝากเงินที่ไม่เกี่ยวกับการลงทุน งานการลงทุนร่วมกับสมาชิก งานการซื้อขายเงินผ่อน และงานบริการซากาญ์ ส่วนผลการปฏิบัติงานจำแนกได้ 2 ด้าน คือ ผลทางด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ เงินทุนในการประกอบอาชีพ นิสัยการออมทรัพย์ การพัฒนาอาชีพ และฐานะทางเศรษฐกิจ ส่วนผลทางด้านสังคม ได้แก่ ด้านการช่วยเหลือตนเอง ด้านการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และด้านการปกครองที่ใช้หลักประชาธิปไตย

คำสำคัญ: ชาติพันธุ์,ภาคใต้,ปัตตานี,สหกรณ์ออมทรัพย์,วัฒนธรรมกับการพัฒนา

สัญพงษ์ ขุนทอง (2545) 'ศึกษาชื่อบ้านในอำเภควนขนุน จังหวัดพัทลุง' วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (ไทยคดีศึกษา) บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยทักษิณ.

งานชิ้นนี้ศึกษาประวัติของชื่อบ้านและภาพสะท้อนวิถีชีวิตในด้านต่าง ๆ จากประวัติชื่อบ้าน โดยจัดแบ่งตามค่านำหน้าชื่อบ้าน พบว่า มีค่านำหน้าชื่อบ้านที่บ่งบอกถึงลักษณะการระบายน้ำที่ดี

คำนำหน้าชื่อบ้านที่บ่งบอกถึงแหล่งน้ำ คำนำหน้าชื่อบ้านที่บ่งบอกถึงลักษณะภูมิประเทศ คำนำหน้าชื่อบ้านที่บ่งบอกถึงเศรษฐกิจ คำนำหน้าชื่อบ้านที่บ่งบอกถึงการคมนาคมขนส่ง คำนำหน้าชื่อบ้านที่บ่งบอกถึงวัฒนธรรม คำนำหน้าชื่อบ้านที่บ่งบอกถึงพืช สัตว์ และมนุษย์ และคำนำหน้าชื่ออื่น ๆ ส่วนภาพสะท้อนวิถีชีวิตจากชื่อบ้านได้แบ่งไว้ 3 ประการ คือ ภาพสะท้อนด้านการตั้งถิ่นฐาน ทั้งที่เป็นที่ป่าเขา ที่ราบ ที่ราบลุ่มชายฝั่งแม่น้ำ ภาพสะท้อนด้านเศรษฐกิจ ในด้านการทำนา ทำสวน และเลี้ยงสัตว์ และภาพสะท้อนด้านสังคมและวัฒนธรรม ทั้งความเชื่อด้านศาสนา ความเชื่อในสิ่งเหนือธรรมชาติ วัฒนธรรมและประเพณี เช่น บ้านเขาไต่ระบุญ บ้านศาลาหวด เป็นต้น

คำสำคัญ: ชาติพันธุ์,ภาคใต้,พัทลุง,ควนขนุน,ชื่อบ้าน

สาลินี ปราบ (2543) 'ศึกษาการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมของชาวเลเกาะสิเหร่ อำเภอเมืองภูเก็ต จังหวัดภูเก็ต' วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (ไทยคดีศึกษา) บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยทักษิณ.

งานชิ้นนี้ศึกษาการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมของชาวเลเกาะสิเหร่ ในด้านปัจจัยลักษณะการเปลี่ยนแปลง และผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลง ในด้านปัจจัยที่เป็นปัจจัยภายในได้แก่ ประชากร การประดิษฐ์คิดค้น ความขัดแย้ง การขาดแคลนทรัพยากร การอบรมสั่งสอน ส่วนปัจจัยภายนอกได้แก่ การรับเอาเทคโนโลยี การถูกสังคมภายนอกรุกราน และแผนพัฒนาของรัฐ ส่วนลักษณะการเปลี่ยนแปลง มีทั้งที่เป็นภาวะขอประชากร สถานภาพและบทบาท สถาบันทางสังคมทั้งสถาบันครอบครัว ศาสนา เศรษฐกิจ การศึกษา การปกครอง เกิดผลกระทบทั้งในระดับปัจเจกบุคคล ครอบครัว เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม การเปลี่ยนแปลงและผลกระทบที่เกิดขึ้นทำให้วิถีชีวิตความเป็นอยู่ที่ยั่งยืนของชนกลุ่มนี้มีความสลับซับซ้อนมากขึ้น

คำสำคัญ: ชาติพันธุ์,ภาคใต้,ภูเก็ต,อุรักลาไวย์(ชาวเล),เกาะสิเหร่,การเปลี่ยนแปลงทางสังคม, วัฒนธรรมกับการพัฒนา

สาวิตรี พงศ์วัชร (2537) 'รองเง็ง : ระบายพื้นเมืองในภาคใต้ของไทย' วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (สาขานาฏยศิลป์ไทย) บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

งานชิ้นนี้ศึกษาความเป็นมาและรูปแบบของการรำรองเง็งในพิธีลอยเรือของชุมชนชาวเลที่แหลมตึกแกบนเกาะสิเหร่ จังหวัดภูเก็ต พบว่า ในพิธีลอยเรือเพื่อบูชาบรรพบุรุษและชุมชนเครือญาติ ทุกวันขึ้น 13 ค่ำ เดือน 6 และเดือน 11 ของทุกปี ในแต่ละขั้นตอนจะมีการรำรองเง็ง โดยมีชาวเลผู้หญิงเป็นส่วนประกอบสำคัญ นอกจากนั้นยังมีการรำรองเง็งของชายหนุ่ม หญิงสาว เพื่อการสังสรรค์และ

เลือกคู่ ดำเนินไปกับพิธีกรรมลอยเรือ ในส่วนของการรำรองเงิ้งนั้นพบลักษณะสำคัญคือ ทำรำคงได้ แรงบันดาลใจจากการเคลื่อนไหวของสัตว์ทะเล และได้รูปแบบการรำรองเงิ้งที่นิยมในภาคใต้ อย่างไรก็ตาม การรำรองเงิ้งแบบแผนดังกล่าว กำลังเปลี่ยนแปลงจากการรำเพื่อพิธีกรรมไปสู่การรำเพื่อการท่องเที่ยว มีการเปลี่ยนแปลงท่ารำ การแต่งกาย และเพลง ทำให้คาดคะเนได้ว่า การรำรองเงิ้งแบบของกลุ่มชาวเลกลุ่มนี้ อาจเสื่อมสูญไปในไม่ช้า

คำสำคัญ: ชาติพันธุ์, ภาคใต้, เกาะสิเหร่, อูรักลาไวย (ชาวเล), รองเงิ้ง, พิธีลอยเรือ, นาฏยศิลป์

สุดใจ ชุมนุมนณี (2539) 'คุณลักษณะของแรงงานตามความต้องการของสถานประกอบการใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้' วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (บริหารการศึกษา) มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

งานชิ้นนี้ศึกษาคุณลักษณะของแรงงานตามความต้องการของสถานประกอบการ 4 ด้าน คือ ด้านความรู้ ด้านทักษะความสามารถในการปฏิบัติงาน ด้านมนุษยสัมพันธ์ และด้านคุณธรรม จริยธรรม โดยใช้วิธีวิจัยเชิงปริมาณจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นสถานประกอบการประเภทอุตสาหกรรม พาณิชยกรรม และบริการ พบว่าด้านคุณธรรมจริยธรรมอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือด้านทักษะความสามารถในการปฏิบัติงาน ด้านมนุษยสัมพันธ์ ตามลำดับ ส่วนด้านความรู้อยู่ในระดับปานกลาง คุณลักษณะที่สำคัญของแรงงานที่ต้องการคือ ความกระตือรือร้นและตั้งใจทำงาน สามารถขบถยนต์ได้ มีความรู้และเข้าใจในการคิดบัญชีมูลค่าเพิ่ม และกล้าพูดกล้าแสดงความคิดเห็น สถานศึกษา จึงควรมีการสอนหรือฝึกทักษะตามคุณลักษณะดังกล่าวให้มากขึ้น

คำสำคัญ: ชาติพันธุ์, ภาคใต้, สามจังหวัดชายแดน, มลายู, แรงงาน, สถานประกอบการ

สุธิวงศ์ พงศ์ไพบูลย์ (2537) "ผู้คนและวัฒนธรรมภาคใต้ฝั่งตะวันตก" **ทักษิณคดี สถาบันทักษิณคดีศึกษา** 3: 36-44.

บทความชิ้นนี้ผู้เขียนย้อนอดีตเพียงแค่มัยอยุธยา คือ สมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราชที่โปรดเกล้าฯ ให้ชาวฝรั่งเศสมีอำนาจเข้ามาเป็นเจ้าของผูกขาดการค้าแร่ดีบุกที่เมืองถลางและเมืองขึ้นของถลางทั้งหมด ครั้นถึงสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ในช่วงสมัยรัชกาลที่ 3, 4 และ 5 รัฐบาลมีนโยบายหนุนเจ้าเมืองให้ควบคุมผูกขาดการค้าเหมือง ช่วงนี้เองที่ชาวจีนเข้ามาเสี่ยงโชคมากขึ้น การดำเนินการเหมืองแร่ดีบุกทุกชั้นตอนเป็นชาวจีนแทบทั้งสิ้น ในสมัยรัชกาลที่ 5 ที่กุลิจินขาดแคลนก็มีการนำเรือบรรทุกคนจีนจากประเทศจีนมาเป็นจำนวนมาก เมื่อเป็นเช่นนี้ส่งผลให้โครงสร้างทางสังคมและวัฒนธรรมภาคใต้ฝั่งตะวันตกด้านภาษา พาณิชยกรรม ระบบความเชื่อ ประเพณีส่วนครอบครัวและ

ส่วนสังคม ตลอดจนวัฒนธรรมโภชนาการและสถาปัตยกรรมมีลักษณะโดดเด่นแตกต่างไปจากภาคใต้ส่วนอื่น และการที่ชาวจีนขยัน อดทน มุ่งมั่นประกอบอาชีพโดยสุจริต และพยายามปรับตัวให้เข้ากับวัฒนธรรมไทย ทำให้คนจีนมีฐานะมั่นคง มีส่วนสร้างบ้านสร้างเมืองอย่างกว้างขวาง แต่สิ่งที่ตามมาคือปัญหาต่าง ๆ เช่น อาชญากรรมและปัญหาสังคมก็ทวีขึ้น สำหรับคนไทยซึ่งเป็นคนพื้นเมืองแท้ ๆ มีความเป็นอยู่อย่างง่าย ๆ ตามสบาย ไม่กระตือรือร้น ทั้งนี้เพราะมีทรัพยากรธรรมชาติอันสมบูรณ์พร้อม ๆ กันนั้นได้ทำลายทรัพยากรธรรมชาติโดยเฉพาะป่าไม้เพื่อทำไร่ บุคคลสำคัญที่พยายามเปลี่ยนแปลงการผลิตและการบริโภคของชาวภาคใต้ฝั่งตะวันตก เพื่อให้ชาวบ้านอยู่อย่างมั่นคง คือ พระยารัษฎาฯ ซึ่งเกิดผลตามมาคือ คนจีนมีฐานะดี แต่คนไทยยังคงไม่ปรับเปลี่ยนชีวิตความเป็นอยู่ ซึ่งยังเห็นได้ชัดมาจนกระทั่งปัจจุบัน

คำสำคัญ: ชาติพันธุ์,ภาคใต้,ฝั่งตะวันตก,ชาวไทยเชื้อสายจีน,ชาวไทย,ความสัมพันธ์เชิงอำนาจ,การตั้งถิ่นฐาน,วัฒนธรรมกับการพัฒนา

สุนีย์ สำนวนว (2545) 'ศึกษาการแต่งกายของชาวไทยมุสลิมในจังหวัดสตูล' วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (ไทยคดีศึกษา) บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยทักษิณ.

งานชิ้นนี้พบว่าชาวไทยมุสลิมจังหวัดสตูลส่วนใหญ่มีลักษณะการแต่งกายเป็นเฉพาะตนทั้งเครื่องนุ่งห่ม เครื่องประดับและเครื่องใช้ประกอบอื่น ๆ ลักษณะของการแต่งกายแตกต่างกันทั้งนี้ขึ้นอยู่กับโอกาส หากเป็นโอกาส เช่นอยู่กับบ้าน ไปโรงเรียน ฟังการบรรยายธรรม และไปทำงานมักจะมีการแต่งกายที่เป็นลักษณะเดียวกัน แต่ในโอกาสพิเศษ เช่น การไปติดต่อราชการ โอกาสงานเลี้ยง งานแต่งงาน การเที่ยวชมมหรสพ งานศพ และงานฮารีร่าญจะแตกต่างกันออกไปจากการแต่งกายปกติ ในการแต่งกาย การใช้เครื่องนุ่งห่ม เครื่องประดับ และเครื่องใช้อื่นๆ ไม่มีความเชื่อต่าง ๆ แฝงอยู่

คำสำคัญ: ชาติพันธุ์,ภาคใต้,สตูล,มลายู,อัตลักษณ์,ศิลปวัฒนธรรม

สุภาคย์ อินทองคง , ไพบุลย์ ดวงจันทร์ และคณะ (2542) "ชาไก" สารานุกรมวัฒนธรรมไทย ภาคใต้ เล่ม 5 (2245-2268) กรุงเทพฯ ฯ มูลนิธิสารานุกรมวัฒนธรรมไทย ธนาคารไทยพาณิชย์.

ชาไกหรือที่ชาวภาคใต้เรียกกันว่า "เงาะ" เป็นชนกลุ่มน้อยเผ่าหนึ่งในภาคใต้ของประเทศไทย คือ พัทลุง ตรัง สตูล บัตตานี ยะลา และนราธิวาส ประชากรชาไกแยกเป็นกลุ่มตามภาษาที่ใช้เป็น 4 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มเต็นแอน กลุ่มกันซิว กลุ่มตะเต๊ะ และกลุ่มยะฮายัย รูปพรรณสัณฐานของชาไกคล้ายคลึงกับพวกนีกริโต แถบแอฟริกา ชาไกมีนิสัยร่าเริง ยิ้มง่าย แต่เกียจคร้านการทำงาน ผู้หญิงจะชอบสีแดงมาก ๆ สมัยก่อนชาไกจะใช้ใบไม้ เปลือกไม้ หรือตะไคร่น้ำมาเป็นเสื้อผ้า จนปัจจุบัน

พบว่า ชาวซาไกรู้จักแต่งตัวแบบชาวบ้านแล้ว ชาวซาไกไม่รู้จักทำการเพาะปลูก อาศัยกินเผือกมันตามธรรมชาติ และล่าสัตว์มาเป็นอาหาร ชาวไกมักเป็นโรคเกี่ยวกับทางเดินหายใจ ทางเดินอาหาร และโรคผิวหนัง พวกเขาจึงรู้จักใช้ยาสมุนไพร ชาวไกสามารถเรียนรู้สิ่งรอบข้างได้อย่างรวดเร็ว โดยวิธี मुखปาฐะ และการบอกเล่าประสมประสานกับการปฏิบัติจริง ที่อยู่อาศัยของซาไกเรียกว่า "ทับ" สร้างที่บริเวณเนินเขา มีป่าใหญ่ปกคลุมอยู่ใกล้ ลำธารใกล้แหล่งอาหาร และจะอยู่ใกล้ไม้ซาง ซึ่งเป็นวัสดุสำคัญที่ใช้ทำอาวุธ นอกจากนี้ก็ยังรู้จักนำไม้ไผ่และกะลามาประดิษฐ์เครื่องเคาะจังหวะ พวกเขาจะรวมกันอยู่เป็นกลุ่ม มีผู้ใหญ่บ้านที่พวกเขาเลือกขึ้นมาทำหน้าที่ปกครอง ชาวไกจะอพยพโยกย้ายที่อยู่เมื่อเผือกมันที่อยู่ใกล้ ๆ เริ่มหมด เมื่อมีคนตาย เมื่อถ่ายอุจจาระมาถึงบริเวณที่อยู่ และเมื่อมีคนภายนอกมาขอลูก ชาวไกมีความเชื่อในสิ่งเหนือธรรมชาติ และเกรงกลัวต่อปรากฏการณ์ธรรมชาติ เชื่อในไสยศาสตร์ และข้อห้ามทางสังคมที่พวกเขากำหนดขึ้น ชาวไกมีประเพณีเกี่ยวกับการเกิด ได้แก่ การรักษาพยาบาลแม่และทารก การตัดสายสะดือ การเลี้ยงทารก ประเพณีการแต่งงาน ไม่มีการเรียกสินสอดทองหมั้น ประเพณีการตายใช้วิธีการฝังศพ ลักษณะครอบครัวเดี่ยว มีลักษณะผิวเดียวเมียเดียว ผู้ชายเป็นผู้นำครอบครัว คู่สามีภรรยาจะไม่ร่วมเพศกันในทับ แต่จะไปร่วมเพศกันในป่า ภาษาที่ซาไกใช้นั้นเป็นภาษาคำโดด เนื่องจากจำนวนคำในภาษามีน้อยคำจึงได้รับเอาภาษามลายูมาใช้ด้วย

คำสำคัญ: ชาติพันธุ์, ภาคใต้, มัณนิ(ซาไก), อัตลักษณ์, วิถีชีวิต

สุรัสวดี กองสุวรรณ (2539) 'การอบรมเลี้ยงดูเด็กของผู้ปกครองชาวเล ในหมู่บ้านสังกาอู๋ จังหวัดกระบี่ : การศึกษาเชิงชาติพันธุ์วรรณา' วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (สาขาวิชาการประถมศึกษา) บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

งานชิ้นนี้เป็นการศึกษาอบรมเลี้ยงดูเด็กของผู้ปกครองชาวเล ในด้านการส่งเสริมพัฒนาการด้านร่างกาย ด้านจิตใจและอารมณ์ ด้านสังคมและด้านสติปัญญา และศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการอบรมเลี้ยงดูเด็กของผู้ปกครองชาวเลในด้านการส่งเสริมพัฒนาการด้านร่างกาย ผลการศึกษาพบว่า ผู้ปกครองชาวเลผู้เป็นแม่ มีบทบาทในการอบรมเลี้ยงดูเด็กชาวเลมากที่สุด ในขณะที่พ่อจะมีบทบาทน้อย และการอบรมเลี้ยงดูส่วนใหญ่เน้นการส่งเสริมพัฒนาการด้านร่างกายมากกว่าพัฒนาการด้านอื่น ๆ การอบรมเลี้ยงดูด้านการส่งเสริมพัฒนาการด้านจิตใจและอารมณ์ พบว่าผู้ปกครองชาวเลได้นำสื่อพื้นบ้านมาใช้เพื่อพัฒนาด้านจิตใจและอารมณ์ของเด็ก การอบรมเลี้ยงดูด้านการส่งเสริมพัฒนาการด้านสังคม ผู้ปกครองชาวเลส่งเสริมให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่น ฝึกให้เด็กมีน้ำใจ รู้จักแบ่งปันและมีความสามัคคี การอบรมเลี้ยงดูด้านการส่งเสริมพัฒนาการด้านสติปัญญา ผู้ปกครองชาวเลส่งเสริมให้เด็กเรียนรู้ด้านภาษา ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และส่งเสริมให้เด็กมีความคิดสร้างสรรค์

ภายใต้บริบทของชาวเล นอกจากนั้นยังพบว่า ปัจจัยทางภูมิศาสตร์ ปัจจัยทางระบบครอบครัวและเครือญาติ ปัจจัยทางเศรษฐกิจ ปัจจัยทางสังคม ปัจจัยทางการศึกษา ปัจจัยทางความเชื่อและปัจจัยทางวัฒนธรรมประเพณี มีผลต่อการอบรมเลี้ยงดูเด็กของผู้ปกครองชาวเล

คำสำคัญ: ชาติพันธุ์, ภาคใต้, กระบี่, เกาะลันตา, อูร์กลาไว๋ย(ชาวเล), การอบรมเลี้ยงดูเด็ก

สุวัฒน์ ทองหอม (2536) "เงาะ : คนผู้อยู่ป่า : ชาติพันธุ์มนุษย์ดึกดำบรรพ์ที่ยังเหลืออยู่" ตีพิมพ์ : สำนักงานจังหวัดตรัง.

หนังสือเล่มนี้เป็นส่วนหนึ่งของข้อมูลที่ได้จากการค้นคว้าวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งผู้เขียนได้เข้าไปอาศัยในชุมชนชาวกา อำเภอบะเหลียน จังหวัดตรัง ระยะเวลาหนึ่ง เพื่อศึกษาวิถีชีวิตของชาวกา ซึ่งผู้เขียนเรียกว่า "เงาะ" และเชื่อว่าเป็นมนุษย์ชาติพันธุ์ดึกดำบรรพ์ที่ยังเหลืออยู่ เนื้อหาภายในเล่มจะเขียนบรรยาย 2 ภาษา คือ ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ รวม 5 บท โดยกล่าวถึงที่มาและความหมายของชื่อกลุ่มชนแต่ละชื่อ เผ่าพันธุ์มนุษย์ที่มีวิถีชีวิตและชาติพันธุ์ที่คล้ายคลึงและผสมผสานกับกลุ่มคนชาวกาหรือเงาะ วิถีชีวิตของเงาะที่อาศัยในป่าจังหวัดตรัง โดยกล่าวถึงปัจจัยพื้นฐาน คือ ที่อยู่อาศัย อาหาร การแต่งกาย สุขอนามัย และการรักษาโรค นอกจากนั้นยังกล่าวถึง ภาษา ประเพณี ความเชื่อ และเรื่องเล่าของชาวเงาะ

คำสำคัญ: ชาติพันธุ์, ภาคใต้, ตรัง, มั่นนิ(ชาวกา), วัฒนธรรม, วิถีชีวิต, ภาษา, ประเพณี, ความเชื่อ, นิทาน

สุวัฒน์ ทองหอม (2544) 'การเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมที่เกี่ยวกับปัจจัยพื้นฐานในการดำรงชีวิตของชนเผ่าชาวกาในจังหวัดตรังหลังจากการประกาศใช้นโยบายได้ร่มเย็น' วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (ไทยคดีศึกษา) บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยทักษิณ.

งานชิ้นนี้ศึกษาเกี่ยวกับ การเปลี่ยนแปลงที่เกี่ยวกับอาหาร เครื่องนุ่งห่ม ยารักษาโรค ผลการศึกษาพบว่า การเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมที่เกี่ยวกับปัจจัยพื้นฐานในการดำรงชีวิตของชนเผ่าชาวกาในจังหวัดตรังหลังจากการประกาศใช้นโยบายได้ร่มเย็น มีสาเหตุมาจากปัจจัยที่สำคัญ 2 ประการ คือ อาหารในธรรมชาติเหลือน้อย มีการติดต่อกับชาวบ้าน ซึ่งปัจจัยทั้ง 2 ประการดังกล่าวส่งผลให้วัฒนธรรมที่เกี่ยวกับปัจจัยพื้นฐานในการดำรงชีวิตของชนเผ่าชาวกาเปลี่ยนแปลงไป ในลักษณะการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมด้านอาหาร ในอดีตชนเผ่าชาวกาหาอาหารจากธรรมชาติเพียงอย่างเดียว แต่ปัจจุบันรู้จักซื้ออาหารจากร้านค้า การเปลี่ยนแปลงด้านเครื่องนุ่งห่ม ในอดีตใช้เครื่องนุ่งห่มอย่างง่าย ๆ จากใบไม้ที่มีตามธรรมชาติ แต่ได้ปรับเปลี่ยนมารู้จักใช้เสื้อผ้าเหมือนชาวบ้านทั่วไป ส่วนทาง

ด้านการเปลี่ยนแปลงที่อยู่อาศัย เมื่อก่อนจะสร้างทับ ซึ่งมีลักษณะเป็นเพิงสำหรับอาศัยแบบชั่วคราว แต่ปัจจุบันมีการสร้างกระท่อมที่คงทนมากขึ้น และด้านยารักษาโรค ในอดีตจะใช้ยาสมุนไพรในการรักษา แต่เมื่อมีวิวัฒนาการใหม่เข้ามา ชนเผ่าซาไกก็มีการรักษาโรคด้วยสมุนไพร และยาแผนปัจจุบัน ซึ่งการเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ เกิดจากการที่ชนเผ่าซาไกต้องรับเอาสิ่งใหม่ ๆ ที่แพร่กระจายจากสังคมภายนอกเข้ามาผสมผสานกับสังคมและวัฒนธรรมดั้งเดิม

คำสำคัญ: ชชาติพันธุ์,ภาคใต้,มันนิ(ซาไก),การพัฒนา,การปรับตัว,การเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรม

เสาวภา ไพทยวัฒน์ (2543) "การศึกษาผ้าทอของศาลเจ้าในจังหวัดพังงาและภูเก็ต" กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการสภาวิจัยแห่งชาติ สาขาปรัชญา.

งานชิ้นนี้พบว่า ผ้าทอของศาลเจ้าแต่ละแห่งมีพฤติกรรมโดดเด่นเป็นของตนเอง นอกจากนี้การบริหารของศาลเจ้ายังเป็นแรงบันดาลใจให้ผ้าทอเน้นการใช้ลวดลายที่มีลักษณะประหลาดในการแสดงภาพ ประทับใจ ผู้เป็นผ้าทอมีทั้งผู้ชายและผู้หญิง กลุ่มผ้าทอชายเป็นองค์เทพ ส่วนหญิงเป็นพระอริยบุคคลและบริวาร ผ้าทอปัจจุบันมีรูปลักษณะใหม่ซึ่งไม่ปรากฏในรูปปั้นในศาลเจ้า แต่ยังมีเจตนาประทานความสุขความเจริญให้กับมนุษย์ รูปแบบของพิธีกรรมในปัจจุบันได้แปรเปลี่ยนไป เนื่องจากอิทธิพลของสื่อมวลชนและการท่องเที่ยว อย่างไรก็ตามในจังหวัดพังงา บทบาทของผ้าทอ ยังคงรักษาประเพณีในรูปแบบของชาวบ้านที่มีความเชื่อและศรัทธาต่อองค์เทพ และความบริสุทธิ์ของชุมชน ผู้วิจัยได้เสนอแนะว่าควรศึกษาคุณความดีขององค์เทพเพื่อใช้ประโยชน์ให้ศาลเจ้าเป็นแหล่งการเรียนรู้ในด้านภูมิปัญญาของท้องถิ่น

คำสำคัญ: ชชาติพันธุ์,ภาคใต้,ภูเก็ตและพังงา,ผ้าทอ,อัตลักษณ์,ประเพณี,ความเชื่อ, ศิลปวัฒนธรรม

เสาวลักษณ์ เลียงประสิทธิ์ (2535) 'วัฒนธรรมที่ปรากฏในบทเพลงรองเง็งของจังหวัดสตูล' วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (ไทยคดีศึกษา) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สงขลา.

งานวิจัยนี้นำเอาบทเพลงรองเง็งของจังหวัดสตูลมาวิเคราะห์ พบว่ามีวัฒนธรรมทั้งด้านวัตถุและที่ไม่เกี่ยวกับวัตถุเป็นสาระสำคัญปรากฏอยู่หลายลักษณะ ทางด้านวัตถุ เช่น การสร้างที่อยู่อาศัย ลักษณะภายในบ้าน เครื่องเรือนและของใช้ ด้านการประกอบอาชีพเกี่ยวข้องกับการทำเกษตรกรรม การประมง การค้าขาย การบริการ และการรับราชการ ด้านการแต่งกายเกี่ยวข้องกับเสื้อผ้า ทรงผม และเครื่องประดับ ด้านการคมนาคมเกี่ยวข้องกับการคมนาคมทางบกและทางน้ำ ด้านอาหารการกิน กล่าวถึงอาหารคาวหวาน และอาหารที่ใช้ในงานเลี้ยง ส่วนวัฒนธรรมที่ไม่เกี่ยวกับวัตถุ ได้แก่ความเชื่อ

ต่างๆ ทั้งที่เกี่ยวข้องกับศาสนาและไสยศาสตร์ ด้านค่านิยมมีสาระเกี่ยวกับจริยธรรม การเลือกคู่ การครองเรือน การศึกษา การเมือง ด้านประเพณีเกี่ยวข้องกับการแต่งงานงานศพ วันสำคัญทางศาสนา ด้านภาษามีกลุ่มคำเรียกเครือญาติ เครื่องมือเครื่องใช้ ชื่อพืช - สัตว์ และสำนวนภาษาต่าง ๆ เพลงรองเง็งจึงสามารถสะท้อนวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของเจ้าของบทเพลงในหลายแง่มุม

คำสำคัญ: ชาติพันธุ์,ภาคใต้,สงขลา,รองเง็ง,ความสัมพันธ์ทางสังคม,การถ่ายทอดวัฒนธรรม, ศิลปวัฒนธรรม

หะสัน หมัดหมาน (2536) "ควรมองมุสลิมอย่างไร กรณีจังหวัดชายแดนภาคใต้" **ทักษิณคดี สถาบันทักษิณคดีศึกษา** 2: 49-59.

บทความนี้ได้เสนอว่าบุคคลภายนอกมักจะไม่ค่อยเข้าใจต่อแนวความคิดของสังคมมุสลิม เพราะไม่เคยคลุกคลี และไม่เข้าใจว่าทำไมสังคมมุสลิมใช้ชีวิตโดยยึดเอาตนเองเป็นบรรทัดฐาน ทั้งนี้เพราะไม่ศึกษาให้ถ่องแท้ทั้ง ๆ ที่คนมุสลิมพูดกันง่าย และเป็นกันเองกับคนแปลกหน้า อย่างไรก็ตามในจังหวัดยะลา ปัตตานี และนราธิวาส สังคมมุสลิมไม่แน่ใจตลอดมาว่าการที่ฝ่ายรัฐพยายามยื่นมือให้มีอะไรแอบแฝงอยู่หรือเปล่า ในส่วนที่เกี่ยวกับการศึกษาจะเห็นว่ามุสลิมได้ยอมรับการเปลี่ยนแปลงให้มีการเรียนการสอนที่เป็นระบบมากขึ้น แต่ก็เป็นการเปลี่ยนแปลงที่ไม่ทำลายวัฒนธรรมเดิม การเรียนในปอเนาะ ซึ่งมีทั้งสายสามัญและศาสนาก็นับเป็นการสนองความต้องการของรัฐแต่มุสลิมก็จำเป็นต้องเรียนรู้ศาสนาเพื่อการอยู่ในวัฒนธรรมอิสลาม สิ่งที่รัฐควรพิจารณาคือ สังคมมุสลิมจังหวัดชายแดนภาคใต้ยังมองว่ารัฐไม่สนับสนุนการศึกษาของชุมชนมุสลิมเท่าที่ควร และการที่ฝ่ายผู้มีอำนาจมักมองกิจกรรมของสังคมมุสลิมใน 3 จังหวัดภาคใต้อย่างไม่เป็นธรรม ความคิดความรู้สึกเช่นนี้น่าจะต้องใช้ความพยายามรับฟังความคิดเห็นของผู้นำท้องถิ่น และเปิดโอกาสให้บุคคลในพื้นที่มีส่วนร่วมวางแผนและพัฒนาทุกระดับ และจะต้องทำความเข้าใจระบบชีวิตของสังคมมุสลิมให้มากขึ้น

คำสำคัญ: ชาติพันธุ์,ภาคใต้,สามจังหวัดชายแดน,มลายู,ความขัดแย้ง,วัฒนธรรมกับการพัฒนา

อนันต์ วัฒนานิก (2542) "ว้ายังเซียม" **สารานุกรมวัฒนธรรมภาคใต้ เล่ม 15 (7180-7186) กรุงเทพฯ :** มูลนิธิสารานุกรมวัฒนธรรมไทย ธนาคารไทยพาณิชย์.

ว้ายังเซียมเป็นการเล่นหนังชนิดหนึ่งในจังหวัดปัตตานี มีต้นฉบับมาจากหนังชวา ผู้คิดค้นหนังว้ายังเซียมที่เรียกว่าดาลังนั้นได้อาอย่างการเล่นหนังใหญ่และหนังตะลุงของไทยในภาคใต้ คือใช้รูปตัวหนังอย่างแบบศิลปะไทยและเรื่องที่แสดงก็ไม่จำกัดอยู่แต่เฉพาะเรื่องอิเหนาอย่างหนังชวา

หนังว้ายังเขียนในสมัยก่อนส่วนใหญ่แสดงเรื่องรามเกียรติ์ ในส่วนของรูปตัวหนังนั้นเนื่องจากศาสนาอิสลามบัญญัติห้ามการทำภาพเป็นรูปคน จึงต้องแกะรูปตัวหนังใหญ่ให้แลดูผิดเพี้ยนไปจากมนุษย์ธรรมดา ต่อมาหนังว้ายังเขียนหันมาใช้รูปแบบหนังไทยซึ่งมีความสวยงามกว่า ว้ายังเขียนนอกจากจะเป็นมหรสพที่ใช้เล่นเพื่อความเพลิดเพลินของชาวชนบทแล้ว ยังเป็นที่นิยมนำไปเล่นในงานมงคลต่าง ๆ ด้วย

คำสำคัญ: ชาติพันธุ์,ภาคใต้,ปัตตานี,อัตลักษณ์,ว้ายังเขียน,ภูมิปัญญาท้องถิ่น

อร กุ้งแก้ว (2522) 'ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการยอมรับสิ่งใหม่ของชาวเล เกาะสิเหร่ อำเภอเมือง จังหวัดภูเก็ต' วิทยานิพนธ์สังคมศาสตรมหาบัณฑิต (สาขาวิชาสังคมวิทยา มานุษยวิทยา) บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

งานชิ้นนี้ศึกษาเกี่ยวกับสภาพทางสังคม เศรษฐกิจ และปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการยอมรับสิ่งใหม่ของชาวเลในเรื่องการศึกษา การอนามัย และการแต่งกาย พบว่า ในแง่สภาพทางสังคมและเศรษฐกิจส่วนใหญ่แล้ว ชาวเลมีภูมิลำเนาอยู่ที่เดิมตั้งแต่เกิด มีการศึกษาต่ำมาก มีฐานะยากจน มีความเป็นอยู่อย่างแร้นแค้นและต้องการเปลี่ยนอาชีพที่ทำอยู่ในปัจจุบัน แต่ทำไม่ได้เพราะไม่มีความรู้ด้านอื่น สำหรับในแง่ของปัจจัยที่ก่อให้เกิดการยอมรับสิ่งใหม่ซึ่งมีอยู่ด้วยกัน 3 ประการ คือ การใช้ภาษาและความเข้าใจภาษาไทย การติดต่อสื่อสารกับบุคคลภายนอก และความเชื่อด้านประเพณี ปรากฏว่า ความสามารถในการใช้ภาษาไทยและความเข้าใจภาษาไทยมีความสัมพันธ์กับการยอมรับการศึกษา ผู้ที่มีความสามารถในการใช้ภาษาไทยได้ดีมีแนวโน้มที่จะยอมรับการศึกษามากกว่าผู้ที่ใช้ภาษาไทยได้ไม่ดี

คำสำคัญ: ชาติพันธุ์,ภาคใต้,ภูเก็ต,อุรุลลาไว้ย(ชาวเล),เกาะสิเหร่,การเปลี่ยนแปลง

อรุณรัตน์ สรรเพ็ชร (2541) 'การบำบัดรักษาโรคของชาวเลในจังหวัดภูเก็ต' วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (ไทยคดีศึกษา) บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยทักษิณ.

งานชิ้นนี้ศึกษาเกี่ยวกับ ขั้นตอนก่อนการบำบัดรักษาโรค ขั้นตอนการรักษาโรค และขั้นหลังการบำบัดรักษาโรค ผลการศึกษาพบว่า ขั้นตอนการบำบัดรักษา แบ่งได้เป็น 6 ขั้นตอน คือ การวินิจฉัยโรค สังเกตอาการ สอบถามประวัติการรักษาหรือผลการตรวจรักษาจากแหล่งอื่น และตรวจดูอาการ การจัดชั้นหนักครุ เพื่อขอให้หมอบำบัดรักษา การขนบานสิ่งศักดิ์สิทธิ์และครูอาจารย์ การหาและการเตรียมสมุนไพร เพื่อนำไปบำบัดรักษา การเตรียมตัวของหมอและการเตรียมตัวของผู้ป่วยเพื่อรับการบำบัดรักษา ส่วนขั้นการบำบัดรักษาโรค แบ่งตามวิธีการบำบัดรักษา คือ การบำบัดรักษาด้วยใช้สมุนไพรในการบำบัดด้วยวิธีทา พอก รมควัน แซะ บ้วน กิน ฟัน อาบ ประคบ หยอด และล้าง

ส่วนการบำบัดด้วยจิต เป็นการให้ไสยศาสตร์ในการบำบัดรักษา ด้วยวิธีการปิดรั้วความประจบคาถา เสกคาถากำกับสมุนไพร การทำน้ำมันต์ และการเข้าทรง และการปฏิบัติตามข้อห้ามเป็นข้อกำหนดเกี่ยวกับอาหาร ขึ้นหลังการบำบัด มีการจัดชั้นหมากบูชาครู ให้ค่าสมนาคุณหมอ และการแก้บน การจัดชั้นหมากบูชาครู ส่วนการให้ค่าสมนาคุณเป็นการตอบแทนหมอในการรักษาด้วยเงินหรือสิ่งของ และการแก้บนเป็นปฏิบัติตามพันธะสัญญาที่ได้ให้ไว้ ด้วยการทำนุหรี ซึ่งเป็นการทำบุญเลี้ยงอาหารแก่หมอมและเพื่อนบ้าน การเชิญวิญญาณโต๊ะหินลูกเดียว ซึ่งชาวเลเชื่อว่าเป็นวิญญาณ ของบรรพบุรุษที่คอยปกป้อง คุ่มครอง มีการประกอบอาหารและร้องรอนเง็ง เพื่อบวงสรวงโต๊ะหินลูกเดียว ใช้เวลาในการประกอบพิธี 2 คืน 3 วัน ในวันสุดท้ายเวลาเช้าชาวเลจะลอยไม้กะแแปนึ่ง (ไม้หมากที่เหลาแล้ว) ไปตามน้ำเพื่อให้หมอดพันธะสัญญาตามที่ได้บนบานไว้กับหมอม และสิ่งศักดิ์สิทธิ์อันเป็นที่เคารพนับถือของชาวเลจังหวัดภูเก็ต

คำสำคัญ: ชชาติพันธุ์,ภาคใต้,ภูเก็ต,อุรักลาไวย(ชาวเล),การบำบัดรักษาโรค,แพทย์พื้นบ้าน

อัยหมัด สมบูรณ์ บัวหลวง (2547) "หมายเหตุการเมืองบักซีใต้กรณีมลายูมุสลิม" **ทักษิณคดี สถาบันทักษิณคดีศึกษา** 1: 80-91.

บทความนี้กล่าวถึงประวัติศาสตร์ความเคลื่อนไหวของชนชาติพันธุ์มลายูในประเทศไทยนับตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันว่ามาจากปัจจัยหลักคือการค้าขาย การเผยแพร่ศาสนาอิสลาม การตกเป็นเมืองขึ้นของสยาม และความสามารถทางการเดินเรืออันเป็นที่ต้องการของสยาม สภาพดังกล่าวดำเนินมาอย่างต่อเนื่องนับแต่สมัยสุโขทัยจนถึงปัจจุบัน สมัยกรุงศรีนับเป็นช่วงเวลาที่จำกัดเสรีภาพทางศาสนาอย่างรุนแรงจึงทำความเดือดร้อนอย่างใหญ่หลวงแก่มลายูมุสลิม และในสมัยรัชกาลที่ 1 นครรัฐอิสลามปัตตานีก็ล่มสลาย ผู้คนถูกกวาดต้อนไปกรุงเทพฯ ฯ ได้รับความเดือดร้อนอย่างแสนสาหัส บ้านเมืองถูกเปลี่ยนจากนครรัฐเป็นหัวเมืองมลายู เป็นเทศาภิบาล มณฑล เจ็ดหัวเมืองมลายู และสุดท้ายถูกแบ่งแยกปกครองเป็นจังหวัดอย่างสมบูรณ์แบบ การปกครองโดยข้าราชการชาวสยามได้ก่อให้เกิดปัญหากับคนท้องถิ่นอย่างมากมาย การเคลื่อนไหวต่อต้านจึงมีมาอย่างต่อเนื่อง การเมืองภาคประชาชนที่เกิดขึ้นของกลุ่มชาติพันธุ์มลายูมุสลิมจึงเกิดขึ้นด้วยสาเหตุหลักคือ การสูญเสียดินแดนการไม่ได้รับสิทธิพื้นฐานของมุสลิม ขาดความจริงจังจากกลไกของรัฐ และความขัดแย้งทางการเมืองระดับชาติที่มีเครือข่ายกับการเมืองระดับท้องถิ่น

คำสำคัญ: ชชาติพันธุ์,ปัตตานี,มลายู,อัตลักษณ์,ประวัติศาสตร์

อาดิช วารีกูล (2547) 'ศึกษาการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างชาวไทยพุทธกับชาวไทยมุสลิม บ้านนาทับ ตำบลนาทับ อำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา' วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (ไทยคดีศึกษา) บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยทักษิณ.

งานชิ้นนี้ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการผสมผสานทางวัฒนธรรมและลักษณะการผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างชาวไทยพุทธกับชาวไทยมุสลิม บ้านนาทับ ตำบลนาทับ อำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา พบว่ามีปัจจัยที่สำคัญ 6 ประการ คือ ปัจจัยด้านภูมิประเทศ ปัจจัยด้านการศึกษา ปัจจัยด้านการเมือง ปัจจัยด้านการร่วมชาติพันธุ์ ปัจจัยด้านการใช้สาธารณประโยชน์ร่วมกัน ปัจจัยด้านการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและความเจริญทางวิทยาการ ส่วนลักษณะการผสมผสานทางวัฒนธรรมมี 6 ประการคือ ด้านการกิน ด้านการใช้ถ้อยคำและชื่อเฉพาะ ด้านการแต่งกาย ด้านอาชีพ ด้านความเชื่อและประเพณี ซึ่งสะท้อนให้เห็นความเป็นอยู่ของชนสองกลุ่มที่มีพื้นฐานทางวัฒนธรรมแตกต่างกัน แต่สามารถดำเนินวิถีชีวิตโดยการประยุกต์วัฒนธรรมให้เกิดการผสมผสานร่วมกันในสังคมและชุมชนเดียวกัน

คำสำคัญ: ชาติพันธุ์,ภาคใต้,สงขลา,ไทยและมลายู,การผสมผสาน,วัฒนธรรม

อาภรณ์ อุกฤษณ์ (2536) "การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการสืบเนื่องและการเปลี่ยนแปลงของชาไก : กรณีศึกษากลุ่มชาติพันธุ์ชาไกกลุ่มเหนือคลองตง อำเภอปะเหลียน จังหวัดตรัง" สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ.

งานชิ้นนี้พบว่าวิถีชีวิตแบบเดิมของชาไกดำเนินไปอย่างผสมกลมกลืนเป็นหนึ่งเดียวกับระบบนิเวศตามธรรมชาติ แต่เมื่อวัฒนธรรมใหม่แพร่กระจายเข้าไปชาไกต้องปรับเปลี่ยนสังคมผสมผสานระหว่างวัฒนธรรมใหม่กับวัฒนธรรมดั้งเดิม เช่น การทำเกษตรกรรมแบบไร่เลื่อนลอย รับจ้างแรงงานควบคู่ไปกับการเก็บของป่าล่าสัตว์ การอาศัยชนากับการใช้ชีวิตเร่ร่อน การซื้อขายสินค้าด้วยระบบเงินตรา กับการแลกเปลี่ยนสินค้า การใช้ยารักษาโรคควบคู่กับการใช้สมุนไพร การนุ่งผ้าแบบสังคมเมืองกับการนุ่งเปลือกไม้ ขณะที่ยังคงนับถือผีบรรพบุรุษและผีที่สิงสถิตตามต้นไม้และทรัพยากรทั่วไป แต่เมื่อช่องว่างทางวัฒนธรรมมีมากขึ้นไม่สามารถปรับตัวได้ชาไกได้ย้อนกลับไปสู่ชีวิตแบบเร่ร่อนดั้งเดิมอีก

คำสำคัญ: ชาติพันธุ์,ภาคใต้,ตรัง,มันนิ(ชาไก),อัตลักษณ์,คติความเชื่อ,การปรับเปลี่ยน

อาภรณ์ อุกฤษณ์ (2530) "ชาวเล ยิปซีทะเลแห่งอันดามัน" Feature Magazine 2: 85-99.

งานชิ้นนี้ศึกษาเกี่ยวกับประวัติความเป็นมา การอพยพโยกย้ายเข้ามาในเมืองไทย วงจรชีวิตและสังคม ความเชื่อศาสนา ประเพณีลอยเรือ และความเปลี่ยนแปลงของชาวเล พบว่า ชาวเลเชื่อ

ว่าพวกเขาเกิดมาจากน้ำ บรรพบุรุษของชาวเลเป็นใคร มาจากไหน ไม่มีใครบอกได้ แต่ในอดีตชาวเลใช้ชีวิตอิสระ อาศัยเรือเร่ร่อนพักพิงไปตามหมู่เกาะใหญ่น้อย การอพยพเข้ามาของชาวเลในเมืองไทย ชาวเลได้เข้ามาทำมาหากินแถบหมู่เกาะลันตา ก่อนชนพื้นเมืองกลุ่มอื่น ๆ ดังนั้น ชื่อเกาะ ภูเขา ชื่อทะเลในย่านอันดามันส่วนใหญ่มักจะเป็นภาษาชาวเล สำหรับภาษาพูดของกลุ่มชาวเลแถบหมู่เกาะลันตา เรียกว่า ภาษาอูรัก ลาไวย์ ชาวเลเป็นพวกที่มีวิถีชีวิตแบบเรียบง่าย ไม่มีความต้องการที่พึ่งพา การปกครองหรือการบริการของรัฐเท่าใดนัก อาชีพหลักของผู้ชายชาวเลคือหาของทะเล ในขณะที่ฝ่ายหญิงใช้เวลาหมดไปกับการเล่นการพนัน ส่วนทางด้านความเชื่อ ชาวเลมีความเชื่อเรื่องภูตผีวิญญาณ โชคลาง ไสยศาสตร์ และปลาทูบางชนิด เช่น ปลาตุหยง (ปลาพะยูน) และมีโต๊ะหมอบเป็นผู้นำประจำกลุ่ม และผู้นำทางศาสนา จากการดำรงชีวิตของบรรพบุรุษที่เร่ร่อนเข้ามาพักพิงตามหมู่เกาะใหญ่น้อยของชายฝั่งทะเลอันดามันของประเทศไทยถึงยุคตั้งถิ่นฐานการเปลี่ยนแปลงของชาวเลชุมชนเกาะลันตา ความสัมพันธ์กับชนพื้นเมืองได้เริ่มจากการนำสิ่งของที่ได้จากทะเลไปแลกเปลี่ยนเสื้อผ้า อาหาร และสิ่งจำเป็นในชีวิตประจำวัน และได้มีนายทุนนำเครื่องประมงที่ทันสมัยและมีประสิทธิภาพมากกว่าเบ็ดและฉมวกของพวกเขา จึงเป็นการบีบบังคับให้เขายอมเป็นลูกจ้างของนายทุน ตรงนี้เองที่เงินตราเริ่มมีความสำคัญกับพวกเขา การเปลี่ยนแปลงทางด้านสังคมและวัฒนธรรมของชาวเล ที่ต้องรับเอาสิ่งใหม่ ๆ ที่แพร่กระจายจากสังคมภายนอกเข้าไปผสมผสานกับสังคม และวัฒนธรรมเดิมของเขามากขึ้นในหลาย ๆ ด้าน ไม่ว่าจะเป็นวิถีการดำรงชีวิตและพิธีกรรมต่าง ๆ

คำสำคัญ: ชาติพันธุ์, ภาคใต้, สตูล, กระบี่, ภูเก็ต, อูรักลาไวย์ (ชาวเล), ประเพณีลอยเรือ, ความเปลี่ยนแปลงทางสังคม

อาภรณ์ อุกฤษณ์ (2532) 'พิธีลอยเรือ : ภาพสะท้อนสังคมและวัฒนธรรมของชาวเล กรณีศึกษาชุมชนหัวแหลม เกาะลันตา จังหวัดกระบี่' ภาควิชามนุษยวิทยา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.

งานชิ้นนี้ศึกษาเกี่ยวกับ ภาพสะท้อนทางสังคมและวัฒนธรรมของชาวเล งานวิจัยนี้มีลักษณะเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพเป็นหลักการศึกษาภาคสนามโดยได้เข้าไปอาศัยในชุมชนระยะเวลาหนึ่ง และใช้วิธีการทางมานุษยวิทยาเก็บรวบรวมข้อมูลทางด้านชาติพันธุ์ และพิธีกรรมจากการสังเกตขณะเข้าไปมีส่วนร่วมในเหตุการณ์ และสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการประกอบการศึกษาค้นคว้าจากเอกสาร ตำราต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ผลการศึกษาพบว่าองค์ประกอบของพิธีลอยเรือทั้งในแง่ของศิลปะที่ชาวเลบ้านหัวแหลมสร้างสรรค์ขึ้น และใช้ในพิธีกรรม และในแง่ของสัญลักษณ์และการสื่อความหมาย ตลอดจนการสืบเนื่อง และการเปลี่ยนแปลงได้สะท้อนให้เห็นถึงสัญลักษณ์ การสื่อความหมายในรูปแบบต่าง ๆ การแสดงสัญลักษณ์และการสื่อความหมายด้วยภาษาท่าทาง ซึ่งนอก

จากสัมพันธ์กับตำนานความเชื่อ ค่านิยม ทศนคติ และภาวะแวดล้อมทางนิเวศวิทยา ซึ่งรวมเรียกว่า โลกทัศน์ทางสังคมและวัฒนธรรมแล้ว ยังแสดงถึงโครงสร้างของพิธีลอยเรือ ทั้งนี้องค์ประกอบของพิธีลอยเรือแต่ละขั้นตอน และโลกทัศน์ทางสังคมและวัฒนธรรมได้มีการสืบเนื่อง และเปลี่ยนแปลงไปอย่างสอดคล้องและสัมพันธ์กัน -

คำสำคัญ: ชาติพันธุ์,ภาคใต้,กระบี่,เกาะลันตา,อูรักลาไวกัย(ชาวเล),พิธีลอยเรือ,อัตลักษณ์, การเปลี่ยนแปลง

อาภรณ์ อุกฤษณ์ (2535) "พิธีลอยเรือ : ภาพสะท้อนสังคมและวัฒนธรรมของชาวเล กรณีศึกษา ชุมชนบ้านหัวแหลม เกาะลันตา จังหวัดกระบี่" วารสารทางวิชาการ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ภาคใต้ 1: 42-55.

งานชิ้นนี้ศึกษาเกี่ยวกับสภาพสังคมและวัฒนธรรมชาวเลบ้านหัวแหลมในอดีตและปัจจุบัน การประกอบพิธีลอยเรือ สภาพสังคมวัฒนธรรมชาวเลที่ปรากฏในพิธีลอยเรือ พบว่าตามตำนานชาวเลกลุ่มอูรักลาไวกัย เคยมีบรรพบุรุษเชื่อมโยงกับชาวเลกลุ่มมอแกน และเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่เดินทางอพยพร่อนเร่ทางทะเลมายาวนาน ในอดีตชาวเลกลุ่มอูรักลาไวกัยเคยอาศัยอยู่บริเวณภูเขา "ขุนงูณีไร" ชายฝั่งทะเลในรัฐไทรบุรีหรือเคดาห์ เขตประเทศสหพันธรัฐมาเลเซีย ก่อนอพยพเข้าสู่มาเลเซีย โดยอาศัยเรือที่ทำจากไม้ระกำเป็นทั้งที่อยู่อาศัย เป็นยานพาหนะในการเดินทาง แต่ในปัจจุบันชาวเลหัวแหลมมีบ้านเรือนอยู่ถาวร ยังคงอาศัยการประกอบอาชีพแบบดั้งเดิมโดยการออกทะเล แต่ได้มีวิวัฒนาการเพิ่มขึ้นโดยใช้เรือหางยาวอวนสามชั้นในการจับกุ้งปลา และใช้เครื่องมือสมัยใหม่อื่น ๆ ในการเก็บหาของทะเล ภายในชุมชนยังคงมีลักษณะสังคมเครือญาติที่มั่นคงมาก ให้ความเคารพศรัทธาต่อ "โต๊ะหมอ" ยึดถือพิธีลอยเรือ หรือ "ปลาจ๊ก" เป็นพิธีกรรมความเชื่อ ของชาวเล อูรักลาไวกัย โดยเฉพาะชาวเลบ้านหัวแหลม ที่ปฏิบัติสืบทอดกันมาตั้งแต่บรรพบุรุษ

คำสำคัญ: ชาติพันธุ์,ภาคใต้,กระบี่,เกาะลันตา,อูรักลาไวกัย(ชาวเล),พิธีลอยเรือ,สังคมวัฒนธรรม

อาภรณ์ อุกฤษณ์ (2536) "การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการสืบเนื่องและการเปลี่ยนแปลงของระบบนิเวศกับสังคมและวัฒนธรรมของชาวกู : กรณีศึกษากลุ่มชาติพันธุ์ชาวกู กลุ่มเหนือคลองตง อำเภอปะเหลียน จังหวัดตรัง" สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.

งานชิ้นนี้ศึกษาเกี่ยวกับวิถีชีวิตแบบดั้งเดิมของชาวกู ที่ดำเนินไปอย่างผสมกลมกลืนเป็นหนึ่งเดียวกับระบบนิเวศผสมธรรมชาติแต่บุคคลภายนอกซึ่งมีวัฒนธรรมต่างออกไปเข้าไปทำสงครามกับป่าเข้าไปทำลายป่าล่าสัตว์ ทำลายต้นน้ำลำธาร ทำให้ระบบนิเวศขาดสมดุล งานวิจัยนี้มีลักษณะเป็นการ

วิจัยข้อมูลภาคสนาม ซึ่งอาศัยการเข้าร่วมสังเกตการณ์อย่างใกล้ชิด และเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ ด้วยเทคนิคทางมานุษยวิทยา และการสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการ ผลการศึกษาพบว่า เพื่อการอยู่รอดของตนเองชาวกาโอจำเป็นต้องรับวัฒนธรรมที่แพร่กระจายเข้าไป ส่งผลให้การดำรงชีวิตของชาวกาโอต้องปรับเปลี่ยนเข้าสู่รูปแบบสังคมที่ผสมผสานกับวัฒนธรรมใหม่กับวัฒนธรรมดั้งเดิม ซึ่งก็คือลักษณะที่แสดงให้เห็นถึงกระแสการสืบเนื่องและการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมที่สัมพันธ์กับระบบนิเวศอย่างชัดเจนเป็นต้นว่า การทำเกษตรแบบไร่เลื่อนลอย และรับจ้างแรงงานเป็นครั้งคราวควบคู่กับการเก็บของป่าล่าสัตว์ การซื้อขายสินค้าแบบต่างระดับการใช้ยาแผนปัจจุบันรักษาโรคบางชนิดควบคู่กับการใช้สมุนไพร ขณะที่ยังคงมีความเชื่อเกี่ยวกับผีบรรพบุรุษ ที่สิ่งสถิตตามต้นไม้และทรัพยากรทั่วไป ฯลฯ แม้ว่าจะมีการเปลี่ยนแปลงแต่ปัญหาของว่างทางวัฒนธรรมมีมากจนทำให้ชาวกาโอที่ทำไร่เลื่อนลอยหวนกลับไปใช้ชีวิตแบบเร่ร่อน เก็บของป่าและล่าสัตว์แบบดั้งเดิม

คำสำคัญ: ชาตัพันธ์,ภาคใต้,ตรัง,ชาวกาโอ,ระบบนิเวศวัฒนธรรม,การเปลี่ยนแปลงทางสังคม

อาภรณ์ อุกฤษณ์ (2537) "ชาวเลและชาวกาโอ เจ้าของฝั่งทะเลตะวันตก : ในคืนวันแห่งความเปลี่ยนแปลง" *ทักษิณคดี สถาบันทักษิณคดีศึกษา* 3: 89-103.

บทความนี้ได้กล่าวถึงกลุ่มชาติพันธุ์เร่ร่อน 2 เผ่า คือ ชาวกาโอ หรือมันนิ และชาวเลหรือยิปซีทะเลสำหรับชาวเลมียู่ 2 กลุ่ม คือ อูรักลาไวย์ และมอเกิน ทั้ง 2 กลุ่มคล้ายคลึงแต่แตกต่างด้วยภาษาและวัฒนธรรม ชาวเลกลุ่มอูรักลาไวย์อาศัยอยู่ในหลายพื้นที่ของจังหวัดภูเก็ต กระบี่ และสตูล พวกนี้ยังชีพอยู่กับทะเลด้วยเครื่องมือง่าย ๆ การแลกเปลี่ยนสิ่งของกับภายนอกทำให้รับวัฒนธรรมจากภายนอกมาผสมผสานวัฒนธรรมเดิมจนเกิดการเปลี่ยนแปลงหลายด้าน แต่ก็ยังคงสืบทอดตำนาน ความเชื่อ และพิธีกรรมต่าง ๆ เกี่ยวกับบรรพบุรุษ และรูปแบบทางสังคมวัฒนธรรมภายในชุมชนของพวกเขา พิธีลอยเรือเป็นพิธีสำคัญ เพื่อการสะเดาะเคราะห์ และส่งวิญญาณยังคงทำกันอยู่ การรำยาและดนตรีรำมะนาที่ยังมีอยู่ ปัจจุบันอูรักลาไวย์ในบางพื้นที่ถูกวัฒนธรรมจากภายนอกเข้าไปกลืนมากขึ้น ส่วนชาวเลมอเกิน ซึ่งอยู่ที่จังหวัดพังงา จังหวัดภูเก็ต และระนอง ก็มีความเป็นอยู่คล้ายคลึงอูรักลาไวย์ทุกปีพวกมอเกินจะทำพิธีเช่นไหว้ผีบรรพบุรุษ และส่งวิญญาณรวมทั้งสะเดาะเคราะห์ เพื่อความเป็นสิริมงคล นอกจากนั้นยังมีพิธีกรรมอื่น ๆ หลายอย่าง ปัจจุบันได้รับอิทธิพลจากภายนอกทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงประเพณีต่าง ๆ เช่น การแต่งกาย เป็นต้น ส่วนพวกเงาะป่าชาวกาโอหรือมันนิผู้เขียนระบุว่ายังคงมีอยู่ในพื้นที่จังหวัดตรัง พัทลุง สตูล และยะลา ยังชีพด้วยการเร่ร่อนเก็บของป่า ล่าสัตว์ ไม่มีนิสัยเก็บออม และกักตุนอาหาร จะย้ายถิ่นทันทีเมื่อถูกรบกวน พวกนี้มีความเชื่อเรื่องผีว่ามีอิทธิพลต่อการเจ็บไข้ได้ป่วย ผู้ป่วยจะได้รับการรักษาด้วยสมุนไพร ปัจจุบันการดำรงชีวิตเปลี่ยนแปลงไป สามารถ

พูดภาษาไทยและใช้เงินตราเป็น การแต่งกายหันมานิยมแบบชาวเมืองมากขึ้น สามารถปลูกข้าวกินเองได้ และเริ่มตั้งถิ่นฐานถาวร

คำสำคัญ: ชาติพันธุ์,ภาคใต้,ชาวเล,มันนิ,ซาไก,อัตลักษณ์,การเปลี่ยนแปลง

อาสา ตฤติยปุตรานนท์ (2539) 'คุณลักษณะของข้าราชการที่พึงประสงค์ในทัศนะของผู้นำศาสนาอิสลาม จังหวัดยะลา' วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (ศึกษาศาสตร์เพื่อพัฒนาชุมชน) บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

งานชิ้นนี้ศึกษาคุณลักษณะของข้าราชการที่พึงประสงค์ในจังหวัดชายแดนภาคใต้ในทัศนะของผู้นำศาสนาอิสลาม จังหวัดยะลา โดยแบ่งออกเป็น 8 ด้านคือ ความรู้ความสามารถ ทักษะคิดในการปฏิบัติราชการ ส่งเสริมการบริการประชาชน ความเป็นผู้นำ มนุษยสัมพันธ์ คุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต และความสามารถในการแก้ปัญหา และเปรียบเทียบทัศนะดังกล่าวโดยจำแนกตามอายุ ระยะเวลาการดำรงตำแหน่ง ระดับการศึกษาสายสามัญและระดับการศึกษาสายศาสนา พบว่าด้านคุณธรรมและด้านความซื่อสัตย์ อยู่ในระดับมากอย่างยิ่ง และด้านอื่น ๆ อยู่ในระดับมาก ส่วนการเปรียบเทียบมีนัยทางสถิติที่ระดับ 0.5 เท่ากัน โดยผู้นำศาสนาอิสลามมีความต้องการให้ข้าราชการเอาใจใส่ในความเดือดร้อนของประชาชนให้มากยิ่งขึ้น และพัฒนาท้องถิ่นให้เจริญและมีความสุข

คำสำคัญ: ชาติพันธุ์,ภาคใต้,ยะลา,มลายู,ผู้นำศาสนา,ข้าราชการที่พึงประสงค์

อิสมาแอ สาและ (2541) 'ประเพณีแต่งงานของชาวไทยมุสลิมในอำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี' วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (ไทยคดีศึกษา) บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยทักษิณ.

งานชิ้นนี้ศึกษาเกี่ยวกับพิธีการแต่งงานของชาวไทยมุสลิม อำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี มุ่งศึกษาเกี่ยวกับขั้นตอนพิธีการแต่งงานและคุณค่าอันเกิดจากการปฏิบัติในพิธีการแต่งงาน พบว่าพิธีการแต่งงานมีขั้นตอน คือ ขั้นตอนทามเป็นขั้นที่ฝ่ายชายไปทามทามฝ่ายหญิงในลักษณะหยั่งเชิงว่ายินดีจะให้ฝ่ายชายและฝ่ายหญิงแต่งงานกันหรือไม่ ขั้นสูขอ ฝ่ายชายจะมอบให้บิดามารดา ญาติผู้ใหญ่หรือผู้ที่นับถือในวงสังคมไปสูขอหญิง ขั้นหมั้นเมื่อฝ่ายหญิงตกลงตอบรับการสูขอจะมีการตกลงกัยในเรื่องของสินสอดทองหมั้นและเรื่องอื่น ๆ ขั้นแต่งงานตามหลักศาสนา ขั้นนี้ฝ่ายชายจะเตรียมสินสอดทองหมั้นตามที่ตกลงและขันหมากอีกจำนวนหนึ่งคู่บ่าวสาวจะเข้าพิธีแต่งงานตามหลักศาสนาอย่างเคร่งครัด ขั้นจัดงานเลี้ยงฉลองแต่งงาน มีการเชิญญาติมิตรหลายมาร่วมรับประทานอาหารเป็นการประกาศการแต่งงานของคู่บ่าวสาว ขั้นจัดเลี้ยงต้อนรับญาติฝ่ายชายเป็นผู้จัด ส่วนญาติฝ่ายเจ้าสาวเป็นการบอกกล่าวฝากบุตรสาว คุณค่าอันเกิดจากการจัดงาน คือ คุณค่าทางสังคม วัฒนธรรม ช่วยให้

เกิดจากความสัมพันธ์อันดีระหว่างครอบครัวและบุคคลอื่นในสังคมและชุมชน คุณค่าทางด้านเศรษฐกิจมีการแลกเปลี่ยนทางด้านผลประโยชน์ผลัดเปลี่ยนหมุนไปตามชุมชนตอบแทนสนับสนุนแลกเปลี่ยนซึ่งกันและกันด้วยเงินทองและสิ่งของ

คำสำคัญ: ชาติพันธุ์,ภาคใต้,ปัตตานี,มลายู,อัตลักษณ์,ประเพณี,ศิลปวัฒนธรรม

ฮานีพะห์ หยีราเหม (2545) 'บทบาทของมัสยิดในจังหวัดสตูล' วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (ไทยคดีศึกษา) บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยทักษิณ.

มัสยิดในจังหวัดสตูล มีบทบาทด้านการศึกษาและบทบาทด้านการปฏิบัติศาสนกิจที่เด่นชัด คือ การจัดการศึกษาแก่เด็กและเยาวชนในโรงเรียนของมัสยิดช่วงวันเสาร์และวันอาทิตย์ การสอนอัล-กุรอานและการอบรมให้ความรู้ในหลักการของศาสนาอิสลามแก่สัปบุรุษ ครอบครัวของสัปบุรุษและผู้สนใจทั่วไป ในช่วงเวลากลางคืนหลังการละหมาด สำหรับการละหมาดร่วมกันมีทั้งละหมาด 5 เวลา และละหมาดในโอกาสต่าง ๆ ส่วนบทบาทด้านสังคมและวัฒนธรรมประกอบด้วย บทบาทด้านการเมืองการปกครอง ด้านสังคมสงเคราะห์ กระบวนการยุติธรรม ด้านการส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม ประเพณี เช่น อำนวยความสะดวกด้านสถานที่ของมัสยิดแก่ผู้มาหาเสียงเลือกตั้ง การจัดที่พักอาศัย และจัดสรรเงินช่วยเหลือคนเดินทางที่ขาดปัจจัย การประนีประนอมข้อพิพาท การจัดพิธีเข้าสู่ันต์แก่เยาวชน บทบาทด้านกาชาด บทบาทด้านสหกรณ์ เป็นต้น

คำสำคัญ: ชาติพันธุ์,ภาคใต้,สตูล,มลายู,อัตลักษณ์,มัสยิด,ศิลปวัฒนธรรม

Jiraporn Butrsanti , (1996) 'Characteristics and problems of intercultural communication between sea gypsies and community development officials : a case study of quality of life development project in Rawai, Muang district, Phuket province' M.A. Thesis Chulalongkorn University.

This study is aimed at exploring the types of message exchange and communication problems between sea gypsies and community development officials, knowledge, attitude, participation, sea gypsies' expectation favorable characteristics of community development officials and expectation of community development projects. From the research, the following results were found that from perspective of sea gypsies, the problems of intercultural communication were decreased. Most of sea gypsies have the sense of being the part of Phuket people. Moreover, the difference of language was not communication problem. The communication problems in the opinion of community development officials were the sense of distrust, the lack of psychological intimacy, negative attitude towards.

Keywords: ethnicity, southern Thailand, Phuket, life development, community development, sea gypsies

Nanthakan Bendemahlee , (1999) 'Factor influencing Pondok School to keep its traditional system in southern province of Thailand ' M .A . Thesis Chulalongkorn University.

The intention of these research is to study the factors influencing Pondok school to keep its traditional system in southern province of Thailand. The instrument of the collection of the data for these research is questionnaire. The result of these research were found that, the most significant factors influencing Pondok school to keep its traditional system in southern province of Thailand, is the need of Islamic inheritance. This effected the directional status of Pondok school , which is not only for the need of students' parents , but also for the wishes of the students, who would like to study and also teaching in traditional system. This study is the main point or basic of the development and the progress of the culture and civilization in society.

Keywords: ethnicity,southern Thailand,cultural diversity,Pondok traditional system school,socialization,Thai muslim

Nunthiya Phimonsiripol, (2000) 'The Relationship between Chinese and Muslim communities in Pattani province : a case study of the Lim Kun Yew Tomb, 1958-1990 ' M.A. Thesis Chulalongkom University.

To study the relationship between the Chinese and Muslim communities in Pattani province, by regarding the Lim Kun Yew Tomb as a symbol of Chinese identity in analysing the various aspects of the relationship between the Chinese and the Muslims, including government policy towards the Lim Kun Yew Tomb and the Kruze Mosque and its impact on that relationship. This was because the Chinese wished to maintain their identity as a minority group within the larger community, and needed to build up self-confidence. The Chinese were able , however, to coexist with the Malay Muslims. But when the Thai government's policy on tourism and ancient monuments was put into practice in Pattani, it caused dissatisfaction among the Muslim,resulting in protests. The result of the government's policy did not, however, cause any violent conflicts between the Chinese and Muslim communities in Pattani .

Keywords: ethnicity,southern Thailand,Pattani,Lim Kun Yew Tomb,Kruze Mosque,Chinese,Muslims

Palit Pongpaew, (1985) 'Intergroup relationship between Thai Buddhist and Thai Muslim in Narathivat province : a case study of social distance' M.A. Thesis Chulalongkom University.

Investigates patterns of intergroup relations between two major ethnic minorities in South Thailand, Narathiwat. Measures the degree of mutual acceptance between Thai Muslims, and Buddhists. Uses Bogardus's social distance scale to suit local conditions and additional measures were constructed to gauge the frequency of intergroup contact and attitudes of one group toward the other.. Studies attitudes toward each other, including social distance between the two ethnic groups, social distance among people of different faiths and the perceived social sanction, and acceptance member of one ethnic group of

any other whose cultural background were similar to their own. Makes recommendations for supporting the causal processes from social contact through attitudes to mutual acceptance. Bibliographies and appendices related to the study are included.

Keywords: ethnicity, southern Thailand, Narathiwat, social interaction, ethnic group, Thai Muslims, Buddhists

Seubpong Thammachat, (1991) 'An analytical study of Southern Thailand's Jatakas from the "Bud" literary works' M.A. Thesis Chulalongkorn University.

The research entitled *An Analytical Study of Southern Thailand's Jatakas from the "Bud" Literary Works*, is an analysis of a collection dealing with many MSS of the jatakas or the Buddhist Birth-Stories composed in the southern part of Thailand. All manuscripts are beyond a hundred years of age. The research reveals that the collection of the Bud literary works deals not only with the Nipata Jatakas in the Tri-Pitakas, but also has in many aspects relation to the Pannasa-Jatakas of Chiangmai and some stories in the Mahavastu, a well known Mahayana-canonical book. The analysis then indicates the quality of this collection in three main subjects, that is, the art-creative writing, the religious thought and ethics, the reflexion of the society and culture of the Southern Thai people.

Keywords: ethnicity, southern Thailand Literature, culture of the Southern Thai people, Mahayana-canonical book, Bud literary works, the Buddhist Birth-Stories, Manuscripts, Mahayana-canonical book

Supanas Engchuan, (1994) 'Fujian Kinship in Southern Thailand and Penang' M.A. Thesis Chulalongkorn University.

The purpose of this study is to carry out a componential analysis of the basic kinship terms as well as marriage kinship terms in Fujian and to point out significant characteristics in Fujian culture as reflected in the meanings of Fujian kinship terms. The data used in this study was gathered by interviewing informants in four southern provinces of Thailand : Krabi, Trang, Phang-nga and Phuket and also in Penang, Malaysia. The results of the study show that kinship terms in Fujian are differentiated by six dimensions of contrast :

generation, lineality, age, parental link, sex and marriage. The result of a comparison of the five Fujian communities' kinship terms and kinship systems is that there are pairs of similarities and differences. In all five communities, the analysis shows that seniority and patriarchy are significant cultural characteristics contained in the meaning of the kinship terms.

Keywords: ethnicity, southern Thailand, fujian kinship system, marriage kinship term